

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030
Územné vymedzenie:	Obec Spišský Hrušov
Územný plán obce schválený (A/N):	Áno
Dátum schválenia PHSR:	18.03.2024, uznesením č. 8/2024
Dátum platnosti:	Od 19.03.2024 do 31.12.2030
Verzia ¹ :	1.0
Publikovaný verejne dňa:	02.04.2024
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

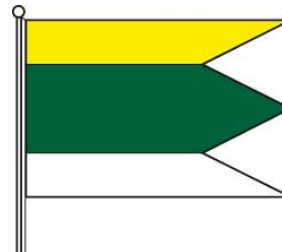

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Blazón erbu:

V striebornom štíte z nízkeho zeleného vrchu vyrastá zelený hruškový strom so štyrmi zlatými hruškami.

Komentár:

Hovoriaci erb podľa mladšieho typára obce zo začiatku 19. stor.

Základné údaje

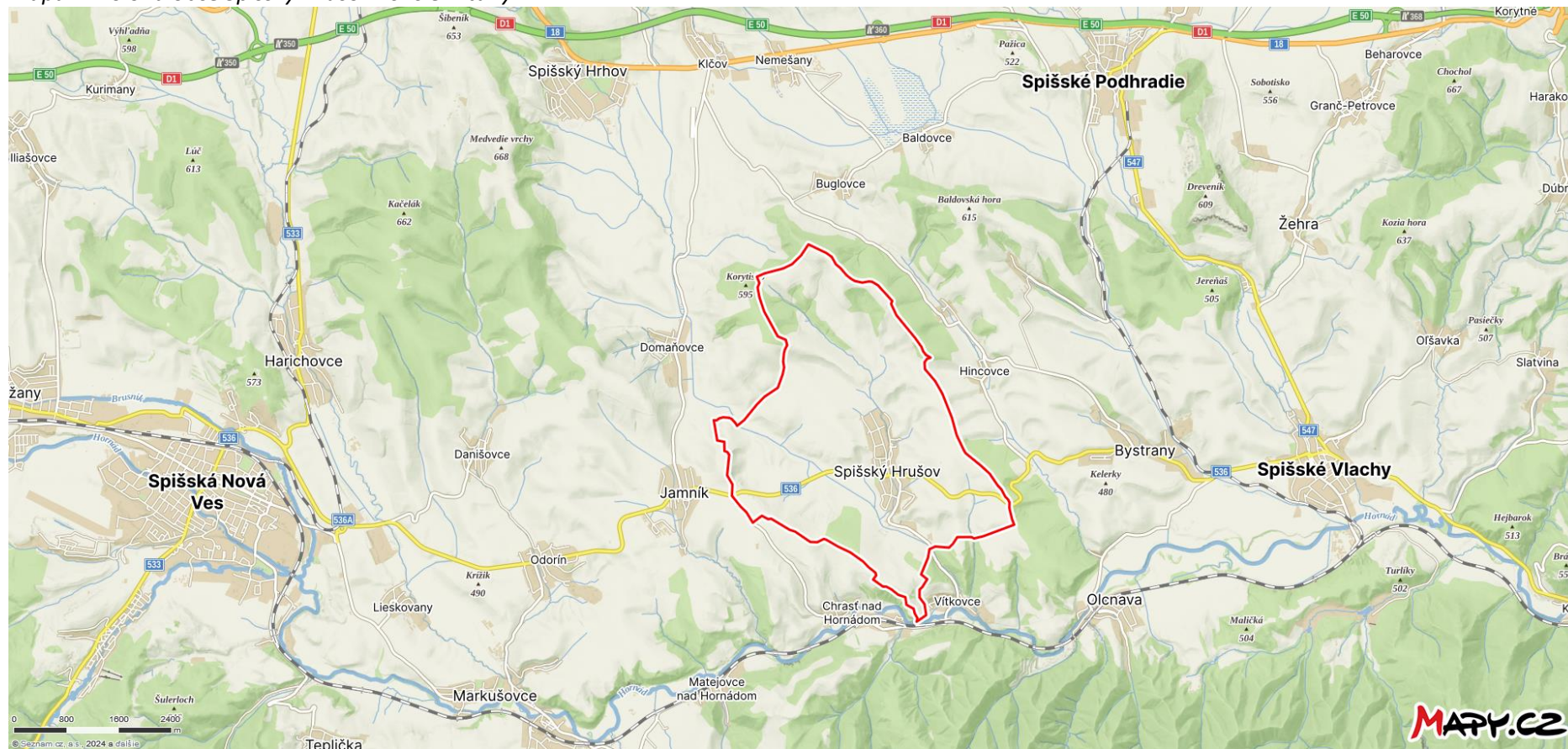
Samosprávny kraj:	Košický
Okres:	Spišská Nová Ves
Historický región:	Spiš
Poloha obecného úradu:	48.949079°N, 20.705383°E
Nadm. výška pri obec. úrade:	430 m.n.m.
Rozloha katastra:	1 307 ha k 31.12.2022
Počet obyvateľov:	1 317 k 31.12.2022
Hustota obyvateľstva:	101 obyv./km ²
PSČ:	053 63
Evidenčné číslo vozidiel:	SN (do 31.12.2022)

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obec Spišský Hrušov
	Obecný úrad č. 216
	053 63 Spišský Hrušov
Web:	www.spisskyhrušov.sk
Email:	sphrusov@levonetmail.sk
Telefón:	0911 592 122
IČO:	00329606

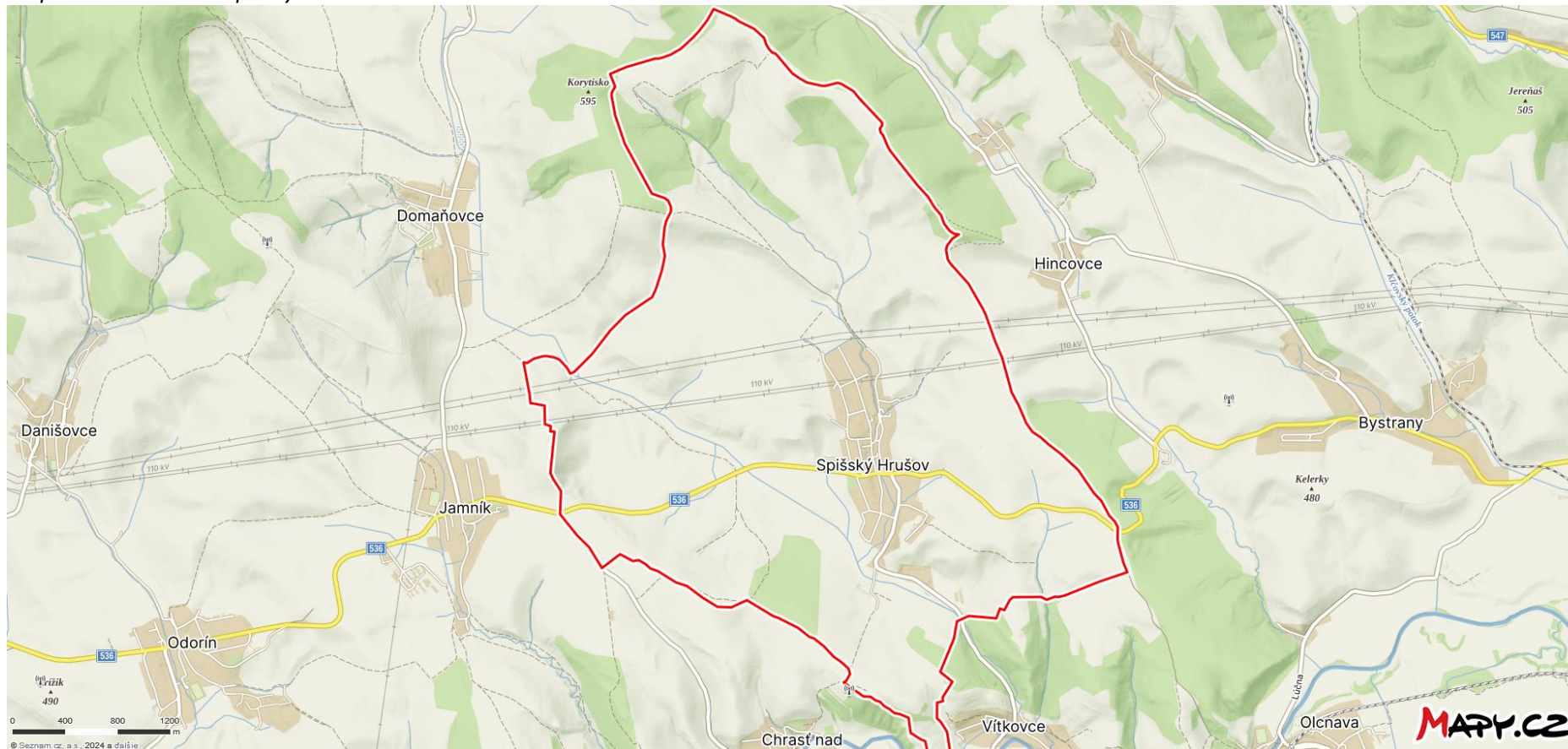
Mapa 1: Poloha obce Spišský Hrušov - širšie vzťahy

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Spišský Hrušov voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

OBSAH

ÚVOD	7
ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE SPIŠSKÝ HRUŠOV NA ROKY 2024-2030.....	8
ANALYTICKÁ ČASŤ	11
ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT.....	12
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA.....	14
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery.....	14
Kvalita životného prostredia.....	14
Ochrana prírody a krajiny.....	14
Ochrana pred povodňami.....	15
Odpadové hospodárstvo.....	15
Environmentálne záťaž.....	15
Obyvateľstvo.....	15
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva.....	15
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku.....	19
Národnostná a konfesionálna štruktúra.....	20
Vzdelanostná štruktúra.....	21
Nezamestnanosť.....	21
Domový a bytový fond.....	25
Dopravná infraštruktúra.....	27
Technická infraštruktúra.....	27
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby.....	28
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport.....	28
Administratívno-správne služby.....	29
Bezpečnosť v obci.....	30
Hospodárske pomery.....	30
Polohová atraktivita územia.....	30
Poľnohospodárstvo a priemysel.....	31
Cestovný ruch.....	31
Finančné hospodárenie.....	32
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	34
Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027.....	35
Zmena klímy.....	37
STEEP analýza.....	38
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA.....	39
SWOT analýza.....	39
Kľúčové faktory a disparity územia.....	40
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	41
STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE.....	43

STRATÉGIA ROZVOJA	43
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	48
OPATRENIA A PROJEKTOVÉ ZÁMERY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ.....	49
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	56
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	60
AKČNÝ PLÁN OBCE	61
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	64
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	64
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA.....	64
E-FINANČNÁ ČASŤ	66
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	67
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	68
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOVÝCH ZÁMEROV DO FINANCOVANIA	74
ZÁVER	75
PRÍLOHY	76
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	77
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR.....	78
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	79

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategicko-časťi sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030
Forma spracovania	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030 (ďalej len „PHSR 2024-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.</p> <p>Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov.</p> <p>PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja.</p>
Riadenie procesu spracovania	<p>Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu sú:</p> <p>Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Mgr. Marek Filip – starosta obce</p> <p>Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2024-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Február - marec 2024
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR (2024)												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod		X										
Analytická časť		X										
Strategická časť		X										
Programová časť		X										
Realizačná časť		X	X									
Finančná časť			X									
Záver			X									

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepcných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepčné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Zoznam skratiek použitých v PHSR.

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce. Sú v nej prezentované odhady budúceho vývoja obce, ako aj možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce Spišský Hrušov	priebežne	lokálna	Obecný úrad Spišský Hrušov
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Spišský Hrušov
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2022-2030	2022-2030	regionálna	http://web.vucke.sk
Územný plán veľkého územného celku Košického kraja	priebežne	regionálna	http://web.vucke.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030	do 2030	národná	www.minv.sk
Partnerská dohoda 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačný program Slovensko 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Spišský Hrušov Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.spisskyhrušov.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk www.scitanie.sk
Bývanie	Obec Spišský Hrušov Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.spisskyhrušov.sk www.scitanie.sk
Hospodárstvo	Obec Spišský Hrušov Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.spisskyhrušov.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Spišský Hrušov Centrum vedecko-technických informácií	www.spisskyhrušov.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Spišský Hrušov	www.spisskyhrušov.sk
Sociálna sféra	Obec Spišský Hrušov Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.spisskyhrušov.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Spišský Hrušov leží v Košickom kraji, v okrese Spišská Nová Ves. Jej katastrálne územie susedí s katastrálnymi územiami obcí Jamník, Chrašť nad Hornádcom, Vítkovce, Olcnavá, Bystrany, Hincovce – v Košickom kraji a s obcami Domaňovce a Buglovce – v Prešovskom kraji.

Geologická stavba územia nie je veľmi pestrá – celé územie je tvorené vrchnou kriedou a paleogénom vnútorných Karpát (ide o pieskovce a vápnité ílovce v podobe flyšu, reprezentované najmä hutnianskym a zubereckým súvrstvím, v južnej časti územia doplnené o zlepenca a brekcie borovského súvrstvia).

Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorné Západné Karpaty, Fatransko-tatranskej oblasti a celku Hornádska kotlina. V rámci tohto celku zasahujú do katastra obce dva podcelky – Hornádske podolie a Medvedie chrbyty (s rovnomennými geomorfologickými jednotkami). Hydrologicky patrí kataster obce do úmoria Čierneho mora a povodia Hornádu. Sústavu vodných tokov v území tvoria predovšetkým potok Lodina (ľavostranný prítok Hornádu) a potok Hrušov (ľavostranný potok Lodiny). Tie sú dopĺňané sústavou bezmenných vodných tokov. Vodné toky na území obce majú dažďovo-snehový režim odtoku s najvyššou vodnosťou v marci až apríli (s najvyššími prietokmi v marci) a najnižšou vodnosťou v septembri. Kataster obce leží v hydrogeologickom rajóne PQ 115 HD (paleogén Hornádskej a časti Popradskej kotliny – subrajón povodia Hornádu). Najjužnejší výbežok katastrálneho územia obce svojou malou časťou zasahuje ešte do hydrologického rajónu MG 117 (mezozoikum Galmusu s príľahlým paleozoikom).

Celé územie obce patrí do mierne teplej klimatickej oblasti, okrsku M2 (mierne teplý, mierne vlhký, so studenou zimou, dolinový/kotlinový). Územie obce je málo bohaté na vlahu – priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje na úrovni do cca 600 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo 20 mm, v júli od cca 60 do 80 mm.

Z pôdnych typov sa v katastri obce nachádzajú najmä kambizeme pseudoglejové nasýtené, sprievodné pseudogleje modálne a kultizemné, lokálne gleje (zo zvetralín rôznych hornín). V západnej aj východnej časti územia nájdeme aj ostrovčeky pararendzín kambizemných doplnených kambizemami rendzinovými (zo zvetralín pieskovcovo-slieňovcových hornín).

Z hľadiska fytogeografického členenia patrí kataster obce do ihličnatej fytogeograficko-vegetačnej zóny, okresu Hornádska kotlina. Potenciálnou prirodzenou vegetáciou územia sú jaseňovo-brestovo-dubové lesy (typické v povodiach vodných tokov), ktoré prechádzajú do zmiešaných listnato-ihličnatých lesov až čisto jedľových a jedľovo-smrekových lesov. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie obce do provincie listnatých lesov (podkarpatský úsek).

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží kataster obce Spišský Hrušov v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Priamo v katastri obce sa nenachádzajú žiadne veľkoplošné ani maloplošné chránené územia ani prvky ochrany prírody s 2. alebo vyšším stupňom ochrany.

Z hľadiska medzinárodných chránených území, patriacich do siete NATURA 2000, nezasahuje do katastra obce Spišský Hrušov žiadne Chránené vtáčie územie ani územie európskeho významu.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska ochrany pred povodňami sa v katastri obce Spišský Hrušov nachádza viacero problémových lokalít s potenciálom záplav. Dôvodom je najmä poloha obce v doline, pričom sa tu zlievajú viaceré vodné toky. Občasné problémové situácie tak spôsobujú tieto vodné toky, ako aj stekajúca voda z okolitých polí. S ohľadom na zmenu klímy a čoraz častejšie extrémne prejavy počasia je teda namieste realizovať v obci rôzne protipovodňové a vodozadržné opatrenia, spolu s celým komplexom ďalších adaptačných opatrení v dôsledku zmeny klímy.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu je pomerne dobrá, za rok 2023 dosiahla 53 %. Obec teda v tomto ukazovateli takmer plní ciele v oblasti nakladania s odpadmi, stanovené pre Slovenskú republiku (dosiahnuť mieru recyklácie na úrovni 60 %).

Na zber zmesového komunálneho odpadu sa používajú KUKA nádoby alebo veľkoobjemové kontajnery (VOK). V obci je zavedený kalendárový systém zberu zmesového odpadu – všetky nádoby na zmesový odpad sa vyvážajú v pravidelných intervaloch. Na triedený zber papiera, plastov, kovov, skla a kompozitných obalov sa používajú plastové vrecia alebo kontajnery (rozmiestnené na území obce). V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať zberný dvor.

Environmentálne záťaž

Podľa Informačného systému environmentálnych záťaží, vedeného Ministerstvom životného prostredia SR, je na území obce Spišský Hrušov evidovaná jedna environmentálna záťaž:

Tabuľka 3: Environmentálne záťaž v obci Spišský Hrušov

Názov environmentálnej záťaž	Identifikátor	Register*
SN (015) / Spišský Hrušov – skládka KO	SK/EZ/SN/1558	Register C

* Register A: Pravdepodobná environmentálna záťaž

Register B: Environmentálna záťaž

Register C: Sanovaná/rekultivovaná lokalita

Zdroj: <http://envirozataze.enviroportal.sk>

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Spišský Hrušov za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 77 (z 1 240 v roku 2013 na 1 317 v roku 2022).

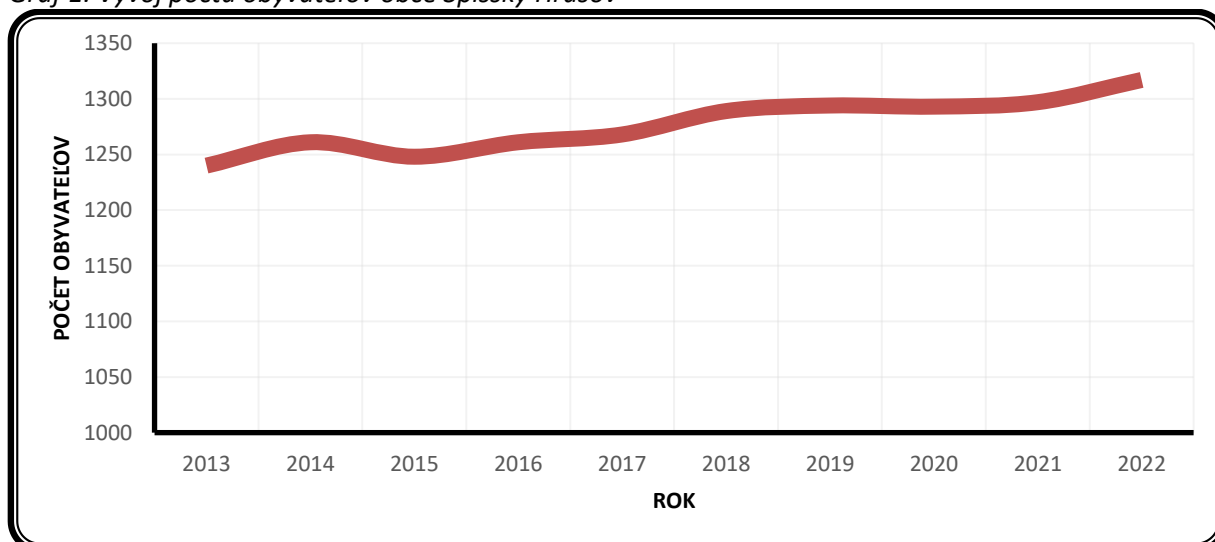
Tabuľka 4: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvateľov (k 31.12.)	1240	1261	1248	1261	1268	1289	1294	1293	1297	1317
Živonarodení	13	13	11	12	7	13	7	14	12	18
Zomrelí	11	6	13	7	10	7	12	13	12	7
Bilancia prirodzeného pohybu	2	7	-2	5	-3	6	-5	1	0	11
Priťahovaní	17	27	11	18	32	28	21	13	26	23
Vystáňovaní	22	13	22	10	22	13	11	15	15	14
Migračné saldo	-5	14	-11	8	10	15	10	-2	11	9
Bilancia celkového pohybu	-3	21	-13	13	7	21	5	-1	11	20
Hr.m. živorodenosti (‰)	10,5	10,3	8,8	9,5	5,5	10,1	5,4	10,8	9,3	13,7
Hr.m. úmrtnosti (‰)	8,9	4,8	10,4	5,6	7,9	5,4	9,3	10,1	9,3	5,3
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	1,6	5,6	-1,6	4,0	-2,4	4,7	-3,9	0,8	0,0	8,4
Hr.m. imigrácie (‰)	13,7	21,4	8,8	14,3	25,2	21,7	16,2	10,1	20,0	17,5
Hr.m. emigrácie (‰)	17,7	10,3	17,6	7,9	17,4	10,1	8,5	11,6	11,6	10,6
Hr.m. migračného salda (‰)	-4,0	11,1	-8,8	6,3	7,9	11,6	7,7	-1,5	8,5	6,8
Hr.m. celkového prírastku (‰)	-2,4	16,7	-10,4	10,3	5,5	16,3	3,9	-0,8	8,5	15,2

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Vývoj počtu obyvateľov obce Spišský Hrušov za ostatných 10 rokov má rýchlo stúpajúci trend. V porovnaní s rokom 2013 bol počet obyvateľov obce na konci roku 2022 o 6 % vyšší.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Spišský Hrušov

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 5-14 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 7-18. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za

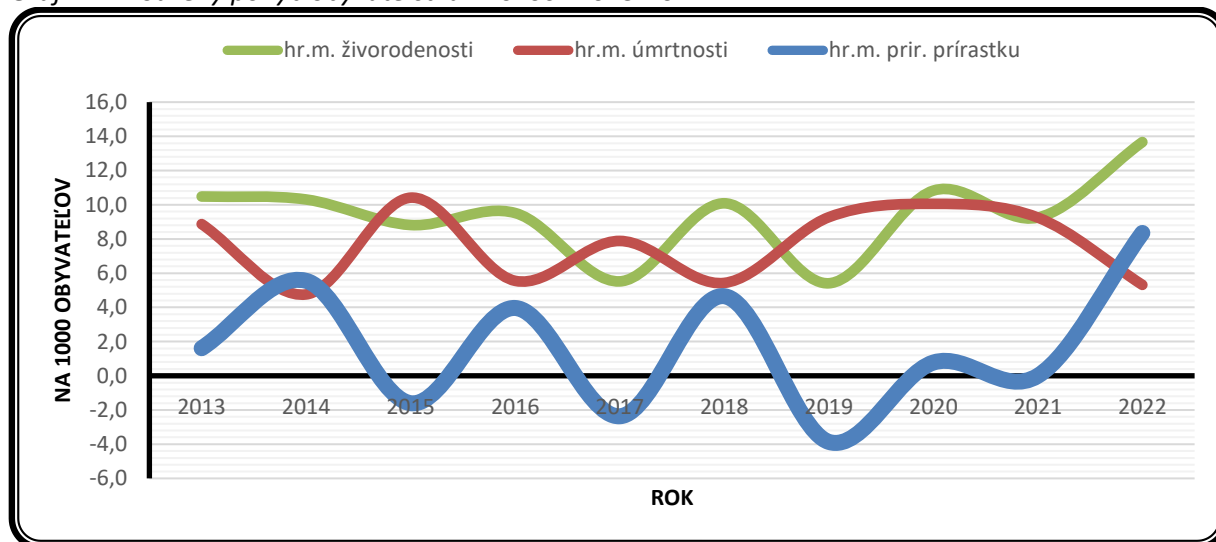

posledných 10 rokov, bola v Spišskom Hrušove 9,4 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje málo priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Spišská Nová Ves sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 12,5 ‰, v Košickom kraji 11,0 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni cca 9,5 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, na rozdiel od počtu živonarodených, vyrovnanejší priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2014 (6 osôb), najviac v rokoch 2015 a 2020 (zhodne po 13 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 4,8 po 10,4 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Spišskom Hrušove len 7,7 ‰. V obci teda môžeme pozorovať nižšiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 11,0 ‰), Košický kraj (10,5 ‰) i okres Spišská Nová Ves (cca 9,5 ‰).

Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Spišského Hrušova. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne zisková (6x), 1x bola bilancia vyrovnaná (2021) a negatívnu bilanciu prirodzeného pohybu zaznamenala len 3x. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -3,9 ‰ po 8,4 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov priaznivá. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k prírastku obyvateľov.

Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

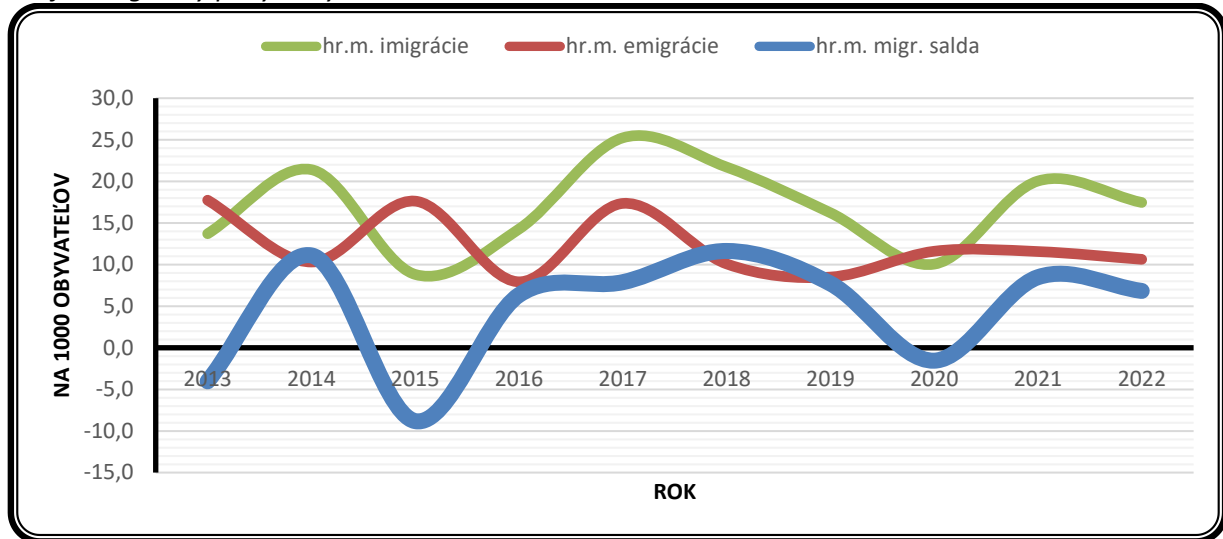
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Podobne ako vývoj prirodzeného pohybu, aj vývoj z hľadiska migračného pohybu je v obci pozitívny. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 16,9 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 21,6 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne nižšie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 12,3 ‰ (v priemere 15,7 vystáhaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol priaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -11 osôb v roku 2015 po +15 osôb v roku 2018. Kladné migračné saldo obec zaznamenala až 7x, len 3x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje pozitívnu bilanciu migračného salda. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je priaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

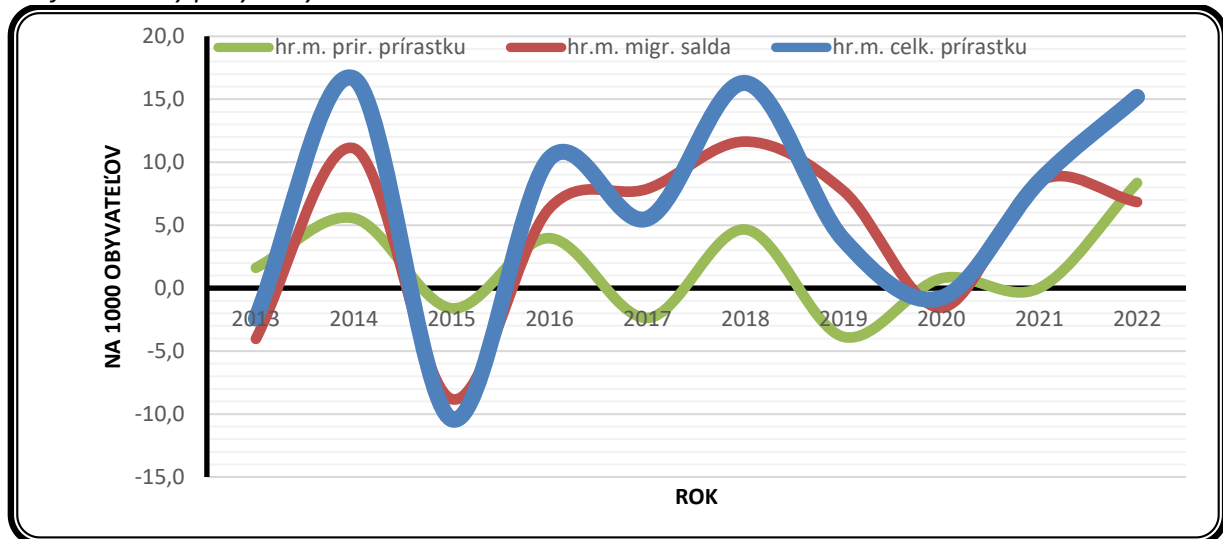

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v týchto rokoch narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine rástol. Podobne, aj hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou kladné hodnoty, znamenajúce migračný prírastok obyvateľstva (viac ľudí sa do obce v danom roku prisťahovalo ako sa z nej vystaňovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je celkový prírastok obyvateľov obce Spišský Hrušov. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť pozitívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska rastie).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

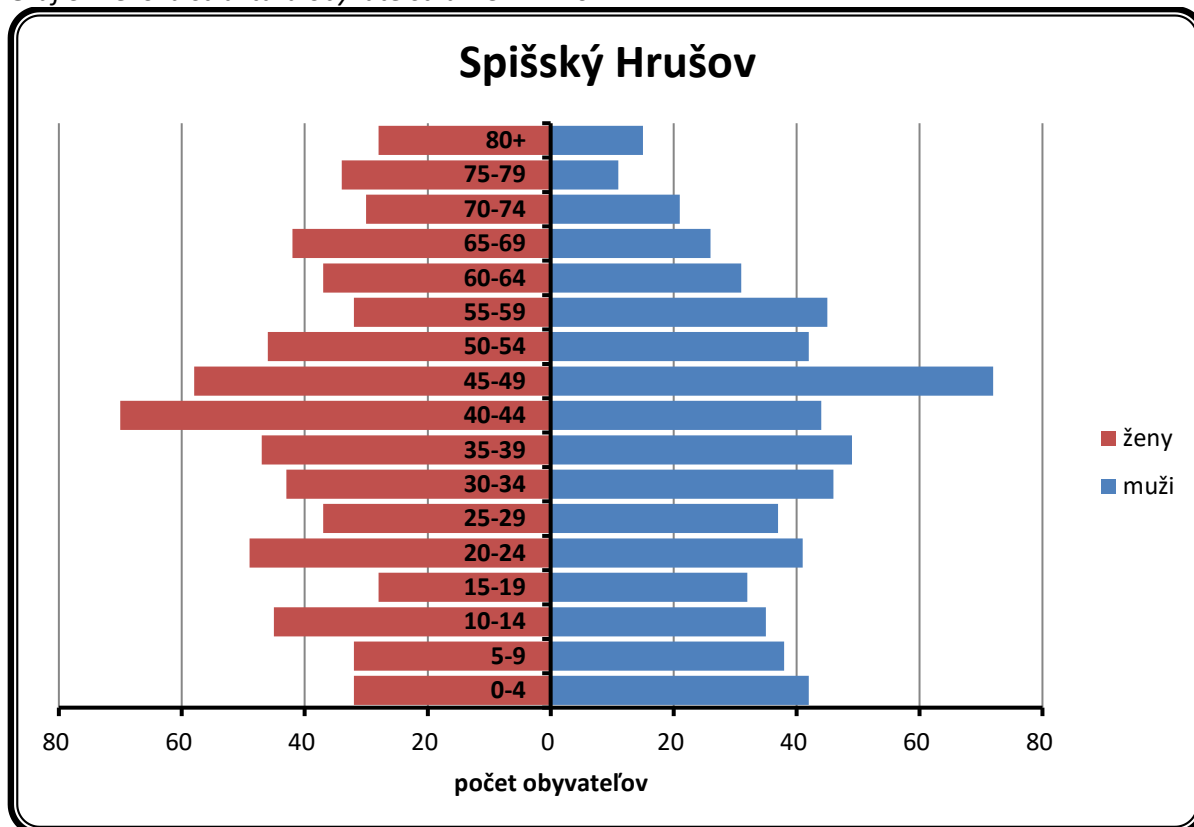
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Spišského Hrušova ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 224 k 440 k 31.12.2022). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Spišského Hrušova majú vekové skupiny (podľa poradia) 45-49 ročných (130 obyvateľov), 40-44 ročných (114) a 35-39 ročných (96 obyvateľov). K 31.12.2022 tu spomedzi 1 317 obyvateľov žilo 224 detí do 14 rokov a 207 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 1 317 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 627 mužov a 690 žien. V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Obyvateľstvo obce rýchlo starne. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, priemerný vek obyvateľstva sa za ostatných 10 rokov zvýšil z 37,94 na 40,18 rokov. V porovnaní s priemerom Slovenskej republiky žije v obci trochu mladšie obyvateľstvo, to však starne mierne rýchlejším tempom ako je priemer SR.

Tabuľka 5: Vývoj priemerného veku obyvateľstva

Priemerný vek / rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spišský Hrušov	37,94	38,21	38,63	38,85	39,34	39,64	40,10	40,36	40,15	40,18
Slovenská republika	39,60	39,87	40,13	40,37	40,59	40,82	41,06	41,26	41,39	41,62

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 67,3 %.

Tabuľka 6: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2022	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Spišský Hrušov	1 317	224	886	207	17,0	67,3	15,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesijná štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Spišského Hrušova bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 takmer homogénne, keďže v ňom podľa jeho výsledkov výrazne dominovala slovenská národnosť s 92,8 % obyvateľov (1 618 z 1 743 osôb). Vyššie zastúpenie mala aj rómska (29 obyvateľov) národnosť.

Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel (%)
slovenská	1 618	92,8
maďarská	2	0,1
rómska	29	1,7
rusínska	5	0,3
nemecká	1	0,1
ruská	1	0,1
rumunská	1	0,1
iná	1	0,1
nezistená	85	4,9
SPOLU	1 743	100,0

Zdroj: SODB 2021

V konfesijnej štruktúre obyvateľstva v čase Sčítania 2021 výrazne dominovalo rímskokatolícke vierovyznanie so 75,3 % obyvateľov (1 312 z 1 743 obyvateľov). K žiadnemu náboženstvu sa nehlásilo 10,7 % obyvateľov obce (187 osôb) a u 6,1 % obyvateľov (106 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2021).

Tabuľka 8: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania

Konfesia	Počet obyvateľov	Podiel (%)
bez náboženského vyznania	187	10,7
Rímskokatolícka cirkev	1 312	75,3
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	16	0,9
Gréckokatolícka cirkev	55	3,2
Reformovaná kresťanská cirkev	7	0,4
Pravoslávna cirkev	2	0,1
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	32	1,8

Kresťanské zbory	17	1,0
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	3	0,2
pohanstvo a prírodné duchovno	3	0,2
ad hoc hnutia	1	0,1
iné	2	0,1
nezistené	106	6,1
SPOLU	1 743	100,0

Zdroj: SODB 2021

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 2021) malo v tom čase (k 1.1.2021) 16 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie (tzn. osoby vo veku 15 rokov a viac, ktoré neukončili žiadne vzdelanie + osoby s ukončeným základným vzdelaním). Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) malo 29 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 30 % obyvateľov Spišského Hrušova. Vysokoškolské vzdelanie v roku 2021 malo 13 % obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Zdroj: SODB 2021

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania,

spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Spišský Hrušov za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 37 až 80. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 5,3 % (2019 a 2021) po 11,5 % (2015), pričom k 31.12.2022 bola na úrovni 5,6 %. Pre porovnanie, k 31.12.2022 bola miera nezamestnanosti v okrese Sp. Nová Ves na úrovni 9,8 %, v Košickom kraji bola na úrovni 9,7 % a v Slovenskej republike 6,6 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Sp. N. Ves susedí, bola nasledovná: Poprad 6,5 %, Kežmarok 18,0 %, Levoča 10,5 %, Gelnica 12,7 %, Rožňava 15,8 %.

Tabuľka 9: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet UoZ	77	75	80	55	44	35	37	66	37	39
Miera nezamestnanosti* (%)	11,1	10,8	11,5	7,9	6,3	5,1	5,3	9,5	5,3	5,6

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

Zdroj: SODB 2021, UPSVaR, vlastné spracovanie

Graf 7: Počet evidovaných UoZ v rokoch 2013-2022 (k 31.12.)

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2022 bolo v obci Spišský Hrušov prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 39 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 27 mužov (69,2 %) a 12 žien (30,8 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, najväčšie problémy s nezamestnanosťou v obci majú obyvatelia vo veku 40-49 rokov (zároveň však ide skupinu, ktorá je v rámci demografickej štruktúry obce výrazne najpočetnejšia).

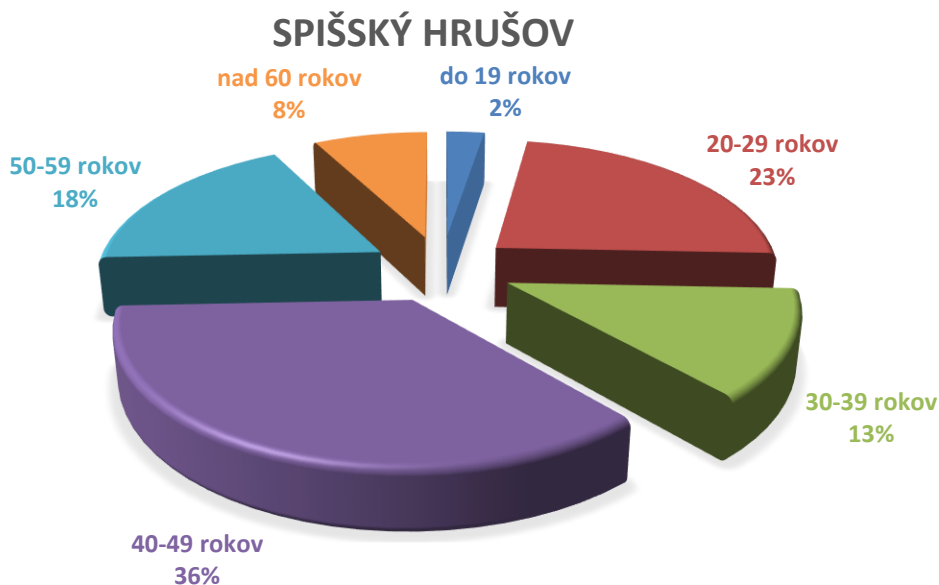
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
1	2,6	9	23,1	5	12,8	14	35,9	7	17,9	3	7,7	39	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Spišskom Hrušove pozitívnu skutočnosť, že z 39 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2022 bolo len 5 % UoZ (2 osoby) s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 9: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobu nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomickeho a sociálneho

charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2022 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 19 % a podiel dlhodobo nezamestnaných až okolo úrovne 41 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Spišskom Hrušove bol k 31.12.2022 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) 41 %, pričom 21 % (8 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 10: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú v Spišskom Hrušove Operátori a montéri strojov a zariadení (9 z 39 UoZ; 23,1 %). Druhú najvýznamnejšiu skupinu tvoria Pracovníci v službách a obchode a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (zhodne po 8 UoZ z 39; po 20,5 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, pomocné práce, likvidovanie odpadov a pod.).

Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	1	2,6
2 - Špecialisti	2	5,1
3 - Technici a odborní pracovníci	1	2,6
4 - Administratívni pracovníci	2	5,1
5 - Pracovníci v službách a obchode	8	20,5
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	0	0,0
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	5	12,8
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	9	23,1
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	8	20,5
N/A - neurčené	3	7,7
Spolu	39	100,0

* klasifikácia zamestnaní je vytvorená v súlade s medzinárodnou štandardnou klasifikáciou zamestnaní ISCO-08
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu v Spišskom Hrušove je pomerne dobrá. V čase Sčítania 2021 (SODB 2021) sa v obci nachádzalo spolu 363 domov, v ktorých bolo 385 bytov. V štruktúre domového fondu prevládali predovšetkým rodinné domy (354 domov; 97,5 %). V obci sa nachádzajú aj 3 bytové domy, všetky sú v súkromnom vlastníctve. V Spišskom Hrušove na základe evidencie obecného úradu existuje dopyt po nájomnom bývaní, vhodné by preto bolo vybudovať bytový dom s nájomnými bytmi.

Napojenie na verejný vodovod priamo v dome malo v tom čase 196 domov (54,0 %). Žiadnu vodovodnú prípojku nemali len 2 domy (0,6 %). Pripojenie na verejnú kanalizačnú sieť malo 327 domov (90,1 %), pričom 5 domov (1,4 %) bolo úplne bez kanalizácie (tzn. ani verejná kanalizácia, septik, žumpa, ani domová čistička).

V obci sa nachádzajú najmä veľmi veľké byty (s 5 a viac obýtnymi miestnosťami). Väčšina domov v obci bola síce postavená počas socializmu, pomerne výraznú výstavbu však možno v obci pozorovať aj v ostatných rokoch.

Tabuľka 12: Počet domov podľa typu domu

Typ domu	Počet domov	Podiel (%)
rodinný dom	354	97,5
bytový dom	3	0,8
polyfunkčná budova	1	0,3
ostatné budovy na bývanie	1	0,3
neskolaudovaný rodinný dom	0	0,0
núdzový objekt, neurčený na bývanie	0	0,0
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	1	0,3
ostatné	3	0,8
nezistený	0	0,0
SPOLU	363	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky

	v dome - z verejnej siete	v dome - vlastná	mimo domu - z verejnej siete	mimo domu - vlastná	bez prípojky	nezistený	Spolu
Počet domov	196	158	3	1	2	3	363
Podiel (%)	54,0	43,5	0,8	0,3	0,6	0,8	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 14: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému

	septik, žumpa	prípojka na kanalizačnú sieť	domáca čistička odpadových vôd	bez kanalizácie	nezistený	Spolu
Počet domov	29	327	0	5	2	363
Podiel (%)	8,0	90,1	0,0	1,4	0,6	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 15: Byty podľa obytných miestností

	1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu
Počet bytov	2	29	97	108	147	2	385
Podiel (%)	0,5	7,5	25,2	28,1	38,2	0,5	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 16: Domy podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1960	1961-1980	1981-2000	2001-2010	2011-2015	2016 a neskor	nezistené	Spolu
Počet domov	1	22	70	132	71	21	18	26	2	363
Podiel (%)	0,3	6,1	19,3	36,4	19,6	5,8	5,0	7,2	0,6	100,0

Zdroj: SODB 2021

Územný plán obce počíta do budúca s rozvojom bývania tak v rámci existujúcej zástavby (napr. zahusťovaním zástavby – na záhradách rodinných domov, príp. zbúraním starého domu a výstavbou nového), ako aj postupným rozširovaním existujúcej zástavby (napr. v lokalitách IBV Lenkava, IBV Za Kamenicou, príp. predĺžením existujúcich ulíc v iných lokalitách obce). Pri príprave nových lokalít IBV sa angažuje aj samotná samospráva obce.

Mimoriadne dôležitým faktorom z pohľadu rozvoja obce (nielen z pohľadu rozvoja individuálnej bytovej výstavby, ale z pohľadu komplexného rozvoja – tzn. napr. aj poľnohospodárstva, budovania infraštruktúry, prípadných nájomných vzťahov k pozemkom a pod.) je jednoduchosť / resp. komplikovanosť vlastníckej štruktúry pozemkov v katastri obce. V tejto súvislosti možno konštatovať, že štruktúra vlastníckych vzťahov k pozemkom v katastri obce Spišský Hrušov je mimoriadne komplikovaná (obrovský počet parciel; väčšina parciel zapísaná v registri „E“; obrovské množstvo spoluvlastníkov na jednotlivých parcelách a pod.). Riešením tohto (z pohľadu komplexného rozvoja obce) negatívneho javu je vykonanie komplexného projektu pozemkových úprav (PPÚ) v extraviláne. Priaznivou skutočnosťou však je, že Spišský Hrušov bol vybraný medzi obce, v ktorých sa tento komplexný projekt pozemkových úprav začne realizovať – začiatok prác je naplánovaný na rok 2025.

Dopravná infraštruktúra

Z aspektu pripojenia obce na medzinárodné a rýchlostné cestné a železničné komunikácie je poloha Spišského Hrušova pomerne výhodná. Najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska – diaľnica D1, sa nachádza (výjazd na diaľnicu) len cca 12 km od obce, pri Nemešanoch. Podobne je to s napojením na hlavnú železničnú tepnu Slovenska – tá ide v pomernej blízkosti obce Spišský Hrušov. Najbližšia železničná stanica, na ktorej zastavujú rýchlostné vlaky, sa nachádza v 13 km vzdialenej Spišskej Novej Vsi (na tejto stanici však nezastavujú úplne všetky rýchlostné vlaky). Najdôležitejším dopravným uzlom v okolí Spišského Hrušova, na ktorom sa nachádzajú zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko, je takmer 40 km vzdialené mesto Poprad.

Samotná obec Spišský Hrušov leží na ceste II. triedy č. 536, ktorá prepája mesto Spišské Vlachy so Spišskou Novou Vsou. V strede obce sa na túto cestu II. triedy č. 536 pripája cesta III. triedy č. 3243, ktorá vedie intravilánom Spišského Hrušova až do Vítkoviec. Na obe tieto cesty (II/536 a III/3243) sa v Spišskom Hrušove napája sieť miestnych komunikácií. Väčšina miestnych komunikácií v Spišskom Hrušove má bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym (avšak v niektorých častiach obce pomerne úzkym) šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych ciest v obci je poväčšine na dobrej úrovni, takmer všade je vybudovaný asfaltový povrch. Výstavba novej miestnej komunikácie je vhodná v lokalite IBV Lenkava, uloženie asfaltového povrchu na už existujúce miestne komunikácie je potrebné len na 2 krátke úseky v obci. Nakoľko v severnej časti obce (severne od hlavnej cesty II/536) sú len vo veľmi obmedzenej miere vybudované prepojenia medzi jednotlivými komunikáciami, vhodné je tieto prepojenia vybudovať (najmä prepojenie ulice Mariášskej s ulicou, ktorá vedie okolo obecného úradu).

Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa v obci nachádzajú na miestach s vyššou koncentráciou automobilov – napr. pri obecnom úrade alebo zdravotnom stredisku. Chodníky sú v obci vybudované len popri hlavnej komunikácii (cesta II/536), niektoré úseky je však už nutné rekonštruovať. Rovnako je žiaduce vybudovať nový chodník v smere od hlavnej cesty k lekární. Samostatné cyklistické chodníky (určené na cestnú cyklistiku; také, ktoré by boli stavebne oddelené od cestných komunikácií) sa v obci aktuálne nenachádzajú. V obci však určite existuje potenciál (a aj potreba) ich výstavby.

Technická infraštruktúra

Obec má technickú infraštruktúru vybudovanú na veľmi dobrej úrovni. Vybudovaný je verejný vodovod, kanalizácia aj ČOV (ich vlastníkom a aj prevádzkovateľom je samotná obec). Spišský Hrušov je plynofikovaný, všetky časti obce sú plne elektrifikované. V Spišskom Hrušove funguje verejné osvetlenie, ktoré bolo z dôvodu vyššej energetickej účinnosti (a úspornosti) zrekonštruované a zavedené bolo LED osvetlenie. Obecný rozhlas je funkčný, dostupný je mobilný signál aj internetové pripojenie.

Tabuľka 17: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	áno
ČOV	áno
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Obyvatelia Spišského Hrušova za primárnu zdravotnú starostlivosť dochádzať nemusia. Priamo v obci, v zdravotnom stredisku, sa totižto nachádzajú ambulancie primárnej zdravotnej starostlivosti, v rámci ktorých sa zriaďujú zdravotné obvody (ambulancia všeobecného lekára pre dospelých, všeobecného lekára pre deti a dorast a ambulancia zubného lekára). Zároveň je v obci dostupná aj lekárň. Gynekologická ambulancia je pre obyvateľov obce dostupná v Spišskej Novej Vsi. V tomto okresnom meste sa nachádzajú aj ďalšie špecializované zdravotné ambulancie, vrátane nemocnice. V Spišskom Hrušove je zriadený Dobrovoľný hasičský zbor obce (DHZ-O) a funguje tu aj občianske združenie dobrovoľných hasičov (DHZ). Na svoju činnosť majú k dispozícii hasičskú stanicu. Spomedzi základných služieb sú v obci k dispozícii predajne rozličného tovaru, pohostinské služby a tiež pošta. Nenachádza sa tu bankomat. Najbližšie pobočky banky a zdravotnej poisťovne sa nachádzajú v Spišskej Novej Vsi. V obci je k dispozícii napr. aj ručná autoumyváreň alebo pneuservis.

Tabuľka 18: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2024)

Všeobecný lekár pre dospelých	áno	Zariadenie sociálnych služieb	nie
Všeobecný lekár pre deti a dorast	áno	Pošta	áno
Stomatologická ambulancia	áno	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekárň	áno	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor obce	áno

Zdroj: Obecný úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) zabezpečuje obec Spišský Hrušov svojim obyvateľom nasledovné sociálne služby a sociálnu pomoc:

- **posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu:** povinná činnosť, ktorú obec v prípade potreby zabezpečuje na základe zákona o sociálnych službách;
- **základné sociálne poradenstvo:** v prípade potreby poskytovanie potrebných informácií jednotlivcom.

V obci nepôsobia žiadni iní verejní ani neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

V rámci predprimárneho vzdelávania je v obci na adrese Spišský Hrušov 217 k dispozícii materská škola, ktorá funguje ako neprávny subjekt a jej zriaďovateľom je obec Spišský Hrušov. Materská škola poskytuje celodennú výchovu a vzdelávanie, v šk. roku 2023/2024 ju navštevuje 40 detí. Popri materskej škole funguje aj školská jedáleň.

V Spišskom Hrušove sa nachádza aj plne organizovaná Základná škola. Ide o samostatný právny subjekt, ktorého zriaďovateľom je obec Spišský Hrušov. Popri ZŠ je zriadený (ako organizačná zložka ZŠ) aj školský klub detí, v ktorom majú žiaci školy možnosť absolvovať v popoludňajších hodinách rôzne výchovno-vzdelávacie aktivity. Základnú školu navštevuje v šk. roku 2023/2024 až 211 žiakov. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu žiaci z obce navštevovať, sa nachádzajú v Spišskej Novej Vsi.

Kultúrny život v obci je primeraný veľkosti obce – počas roka sa tu koná niekoľko kultúrno-spoločenských podujatí (napr. Vianočný trh, Privítanie Nového roka, Fašiangový ples, Fašiangová zabíjačka, Súťaž vo varení kotlíkových jedál – Legendárny kotlík, Deň detí,...). Z hľadiska infraštruktúry kultúrnych zariadení má obec vybudovaný a zrekonštruovaný kultúrny dom (potrebné je dokončiť ešte kuchyňu a vybudovať šatňu) aj zriadenú obecnú knižnicu. Obecný úrad sídli v kaštieli, ktorý je zrekonštruovaný. Vedľa budovy OcÚ je vybudovaný obecný amfiteáter, kde sa každoročne konajú folklórne slávnosti s medzinárodnou účasťou. Okrem toho obec hostí aj furmanské preteky celoslovenského významu – Hrušovská podkova. Priamo v obci pôsobí folklórna skupina FS Brižečky. Ochotnícke divadelné teleso, v rámci ktorého by mohli miestni obyvatelia pôsobiť, v obci nie je.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov je v obci prístupných viacero športovísk a športovo-rekreačných zariadení. V severnej časti intravilánu je vybudovaný športový areál s futbalovým ihriskom, šatňami a hľadiskom, v ktorom pôsobí futbalový klub OKŠ Spišský Hrušov. V rámci tohto klubu v aktuálnej súťažnej sezóne (2023/2024) pôsobia futbalové družstvá dospelých, mladšieho dorastu (U 15) a prípravky (U 11). V areáli je vybudované aj multifunkčné ihrisko s osvetlením a ďalšie menšie ihrisko, ktoré v zime slúži ako ľadová plocha. Ďalšie multifunkčné ihrisko sa nachádza v areáli ZŠ. V obci je pre potreby širokej verejnosti vybudované aj jedno detské ihrisko s rôznymi preliezkami a prvkami na hranie detí. Ďalšie detské ihrisko sa nachádza pri materskej škole a je prioritne určené pre deti z MŠ. Telocvičňa v obci vybudovaná nie je.

Tabuľka 19: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	nie
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Obecná knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	áno
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Detské ihrisko	áno
Folklórny súbor	áno	Športový klub	áno

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných obciach, aj v Spišskom Hrušove má významné postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V obci sa nachádza pôvodne gotický rímskokatolícky farský kostol sv. Kataríny Alexandrijskej. V západnej časti intravilánu obce sa nachádza pohrebisko a pre potreby vykonávania smútočných obradov je tu vybudovaný aj Dom smútku, ktorý je potrebné rekonštruovať.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 20: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Spišský Hrušov
Pracovisko Finančnej správy	Spišská Nová Ves
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Markušovce
Okresný súd	Spišská Nová Ves
Okresný úrad	Spišská Nová Ves
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Spišská Nová Ves

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou sú kamery, monitorujúce budovu obecného úradu a jej okolie. Z hľadiska prevencie kriminality, prípadného protispoločenského správania a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania príp. porušení zákona by bolo vhodné do budúcnosti uvažovať o rozšírení existujúceho kamerového systému v obci (osadiť ďalšie kamery na monitoring verejných priestranstiev, príp. aj potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky – napr. prechody pre chodcov a pod.).

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá² (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod.). Makropolohová atraktivita obce Spišský Hrušov, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre prítiahnutie investícií do priemyselnej výroby, resp. do prevádzok s vysokým počtom zamestnancov (napr. rôzne centrálné veľkosklady a pod.) nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Zatiaľ čo má obec z makropolohového hľadiska nevýhodnú polohu v menej rozvinutom regióne Spiša, z mezopolohového hľadiska je jej lokalizácia o niečo výhodnejšia. Poloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrami a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu (prítomnosť ktorej významne zvyšuje lokalizačný potenciál územia pre rôzne investície) je totižto relatívne priaznivá. Najvýraznejšími ekonomickými centrami v regióne sú mestá Poprad a Spišská Nová Ves, pričom rádius dochádzky do zamestnania zo Spišského Hrušova tvoria aj ďalšie okolité mestá (Levoča, Krompachy, Spišské Vlachy, Spišské Podhradie). Najdôležitejšia cestná komunikačná línia nadregionálneho významu – diaľnica D1, je najbližšie k Spišskému Hrušovu vedená okolím Spišského Podhradia (toto najbližšie napojenie je vzdialené cca 12 km od obce). Najbližšie napojenie na železnicu regionálneho významu je možné v susednej obci Vítkovce, napojenie na diaľkové linky je možné v Spišskej Novej Vsi (12 km od obce).

² Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Spiša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

Vzhľadom na vyššie uvedené by asi nebolo namieste domnievať sa, že priamo obec Spišský Hrušov má veľký potenciál pre prilákanie rôznych významných investícií (napr. do priemyselnej výroby, logistiky a pod.) s vyšším počtom nových pracovných miest. V blízkosti obce sa však nachádzajú viaceré väčšie aj menšie centrá zamestnanosti (najmä spomínaná Spišská Nová Ves, Levoča, Spišské Vlasy, Spišské Podhradie; vzdialenejšie sú už Poprad a Krompachy), ktoré zabezpečujú pracovné príležitosti pre široké okolie a ktoré majú zároveň potenciál tvorby ďalších nových pracovných miest. Obyvateľstvo obce teda môže svoju zamestnanosť riešiť formou dennej dochádzky do zamestnania do okolitých miest.

Polnohospodárstvo a priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce výrazne prevláda orná pôda (794 ha) nad trvalými trávnyimi porastmi (319 ha). V poľnohospodárskej výrobe majú teda vzhľadom k rozsiahlejším plochám ornej pôdy i TTP pomerne priaznivé podmienky tak rastlinná, ako aj živočíšna poľnohospodárska výroba³. V katastri obce hospodári viacero subjektov poľnohospodárskej veľkovýroby, pričom v menšom rozmere je t rozšírený aj súkromný chov koní, oviec, príp. iných zvierat.

Z hľadiska priemyselnej výroby sa v Spišskom Hrušove nachádza viacero priemyselných prevádzok a menších, komerčných remeselných dielní. Ide napr. o prevádzky zaoberajúce sa spracovaním dreva (porez dreva, stolárska a iná výroba z dreva) alebo o výrobu repkového oleja. Väčšina obyvateľstva obce, pracujúceho v priemysle, dochádza za prácou najmä do Spišskej Novej Vsi.

Tabuľka 21: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2022; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	Spolu
793,6	0,0	0,0	10,5	0,0	318,9	1 123,1
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia	ostatné plochy		Spolu	
100,5	8,3	62,2	12,9		183,9	
Celková výmera územia						1 307,0

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Obec Spišský Hrušov leží síce pomerne blízko významného turistického regiónu v rámci Slovenska – Slovenského raja a neďaleko sa nachádza aj ďalší národný park – najatraktívnejší turistický región v rámci Slovenska – Tatry, no poloha obce nie je výhodná (nakolko turista, ktorý chce tieto národné parky navštíviť, si za miesto ubytovania zvolí radšej inú obec, ktorá má lepšiu východiskovú polohu). Málo priaznivú polohu z hľadiska ubytovania má obec aj vzhľadom k pomerne významnému lyžiarskemu stredisku Krompachy-Plejsy.

Okrem národných parkov sa v relatívnej blízkosti obce nachádzajú na Spiši aj mnohé kultúrnohistorické a umelecko-historické pamiatky. Umelo vytvorené lokalizačné predpoklady CR (spoločenské aj kultúrno-historické) sú teda na veľmi dobrej úrovni. Z kultúrno-historických hmotných pamiatok a zariadení sa v blízkom okolí nachádza súbor kultúrnych pamiatok UNESCO pod názvom „Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia“, do ktorého patrí centrum mesta Levoča s Chrámom svätého Jakuba,

³ Toto konštatovanie sa však týka len dostupnej plochy na poľnohospodársku výrobu, neberieme tu do úvahy ďalšie dôležité faktory, ako sú napr. klimatické, orografické alebo pôdne pomery, prípadné nájomné vzťahy a pod.

dielom Majstra Pavla z Levoče, Radnicou, Thurzovým domom a ďalšími historickými stavbami na levočskom námestí, ďalej Spišský hrad, Spišská Kapitula, Spišské Podhradie a kostol sv. Ducha v Žehre. Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí koná viacero (napr. Mariánska púť v Levoči, Hradobranie na Spišskom hrade, rôzne jarmoky a slávnosti v okolitých mestách a obciach a pod.). Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na pomerne dobrej úrovni.

Lokalizačné predpoklady rozvoja CR priamo v katastri obce Spišský Hrušov sú zatiaľ na slabšej úrovni. V obci sa nachádzajú tri pamiatky zapísané na zoznam národných kultúrnych pamiatok:

- Kaštieľ Mariássyho – budova, v ktorej v súčasnosti sídli obecný úrad,
- Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej,
- Ruina kostola sv. Stanislava v bývalej osade Milož.

Budova kaštieľa Mariássyho je vo veľmi dobrom stavebno-technickom stave, v nedávnom období prebehla jej rekonštrukcia. V zlom technickom stave je však ruina kostola v bývalej osade Milož, ktorá je neudržiavaná (pričom nie sú vyjasnené vlastnícke vzťahy k nej). Čo sa týka kultúrnej infraštruktúry a kultúrno-spoločenských podujatí priamo v obci, tie sú na dobrej úrovni. Obec má k dispozícii kultúrny dom a tiež vonkajší amfiteáter, pričom sa tu počas roka koná viacero rôznych kultúrno-spoločenských podujatí. Veľmi obmedzená je však ponuka ubytovacích a stravovacích služieb pre turistov, pričom vhodné by bolo budovať aj ďalšiu turistickú infraštruktúru (napr. cyklistické chodníky, informačné tabule a pod.). V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti možno skonštatovať, že cestovný ruch v obci Spišský Hrušov nebude s najvyššou pravdepodobnosťou v blízkej budúcnosti odvetvím, ktoré by pre jej obyvateľov zabezpečovalo príjmy.

Finančné hospodárenie

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

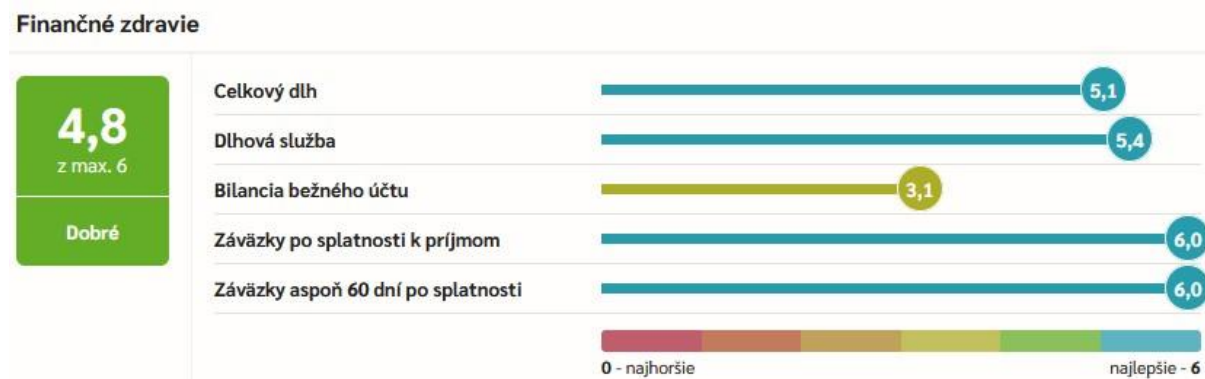
V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce,

v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Ako ukazuje nasledujúci obrázok, obec Spišský Hrušov má dobré finančné zdravie. Ide o hodnotenie spoločnosti INEKO, ktorá na základe rôznych kritérií vypočítava finančné zdravie jednotlivých slovenských samospráv. Obec Spišský Hrušov získala 4,8 bodu zo 6 možných. Finančné zdravie samosprávy je za obdobie kalendárneho roku 2022 (novšie dáta zatiaľ k dispozícii nie sú).

Obrázok 1: Finančné zdravie obce Spišský Hrušov

Zdroj: www.hospodarenieobci.sk

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Spišský Hrušov je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre obec Spišský Hrušov predstavujú mestá Spišská Nová Ves (2a. skupina), Spišské Vlachy (5. skupina), Krompachy (4. skupina), Spišské Podhradie (4. skupina) a Levoča (3a. skupina) centier osídlenia.

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyvázenej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad a Prešov. Obec Spišský Hrušov teda na tejto najvýznamnejšej osi neleží a z tohto dôvodu možno len ťažko očakávať priaznivý rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v obci, stačilo by v jej blízkosti – tak, aby vytvorili nové pracovné príležitosti v rámci rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Spišský Hrušov).

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Spišská Nová Ves by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po

Žilinu). Do oblasti Spišskej Novej Vsi smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Ďalším rozvojovým impulzom, ktorý by mohol prísť z vonkajšieho prostredia, je (najmä finančná) pomoc vlády pre najmenej rozvinuté okresy, poskytovaná v súlade so zákonom č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov (NRO). Jedným z týchto NRO je aj okres Spišská Nová Ves. Podpora v rámci NRO má smerovať najmä na tvorbu nových pracovných miest. Hoci finančný balík, dostupný pre okres v rámci tejto podpory, nie je nejaký obrovský a teda neznamená nejaké výrazné investície, v prípade jeho vhodného využitia môže čiastočne prispieť k rozvoju okresu ako takého (a v rámci neho aj k rozvoju obce Spišský Hrušov).

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpal Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.

Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov.

Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Obrázok 2: Programy politiky súdržnosti v programovom období 2021 - 2027

▶▶ PROGRAM SLOVENSKO	12 593 734 933 EUR
▶▶ PROGRAM RYBNÉ HOSPODÁRSTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY	15 225 428 EUR
▶▶ PROGRAMY PRE OBLASŤ VNÚTORNÝCH ZÁLEŽITOSTÍ	103 625 941,98 EUR

PROGRAMY ÚZEMNEJ SPOLUPRÁČE:
904 756 054 EUR (nielen slovenská obálka)

▶▶ Interreg VI-A Slovensko - Česko	85 323 597 EUR
▶▶ Interreg VI-A Slovensko - Rakúsko	55 500 000 EUR
▶▶ Interreg VI-A Poľsko - Slovensko	129 839 952 EUR
▶▶ Interreg VI-A Maďarsko - Slovensko	129 000 000 EUR
▶▶ Interreg NEXT HU - SK - RO - UA	66 092 505 EUR
▶▶ Interreg Danube Region Programme 2021-2027	215 000 000 EUR
▶▶ Interreg Central Europe Programme	224 000 000 EUR

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Obrázok 3: Prehľad finančných zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 - 2027

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko (brožúra MIRRI SK)

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Spišský Hrušov a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor nevyplýva len na obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 4 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Vojna na Ukrajine	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 5 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • dobrá úroveň vytriedenia komunálnych odpadov • trend rastu počtu obyvateľov • pozitívny vývoj prirodzeného aj migračného pohybu obyvateľstva • nízka miera nezamestnanosti • pomerne dobrá kvalita domového a bytového fondu • aktivita samosprávy pri príprave lokalít na IBV • dobrá kvalita miestnych komunikácií • vybudovaná základná technická infraštruktúra (vodovod, kanalizácia, ČOV) • primárna zdravotná starostlivosť, dostupná priamo v obci • školy a školské zariadenia pre predprimárne a primárne vzdelávanie dostupné priamo v obci • viaceré významné kultúrno-spoločenské podujatia v obci počas roka • dobrá starostlivosť obce o kultúrno-historické pamiatky • viaceré športoviská na realizáciu rôznych športov • relatívne dobrá poloha obce vzhľadom na nadradenú dopravnú infraštruktúru (diaľnica, železnica) • pomerne rozvinutá miestna hospodárska základňa • intenzívne využívanie poľnohospodárskej pôdy v katastri obce • dobré finančné hospodárenie obce • aktivita a výborná pripravenosť obce na získanie financií na realizáciu investičných akcií z externých dotačných zdrojov (množstvo pripravených projektových dokumentácií) 	<ul style="list-style-type: none"> • viacero lokalít s potenciálom záplav • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • rýchle starnutie obyvateľstva • nepriaznivá štruktúra UoZ podľa doby evidencie • neuspokojený dopyt po nájomnom bývaní • nedobudované niektoré úseky chodníkov a miestnych komunikácií • slabá makroplošová atraktivita územia • zatiaľ slabšie predpoklady rozvoja cestovného ruchu • nezrealizovaný projekt pozemkových úprav
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • príprava lokalít pre rozvoj IBV a HBV • výstavba bytových domov • realizácia projektu pozemkových úprav • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj iných zdrojov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...) 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce z hľadiska potenciálu pre rozvoj CR na báze atraktívneho prírodného prostredia a množstva kultúrno-historických pamiatok v okolí
- využitie dobrej geografickej polohy obce v blízkosti viacerých centier zamestnanosti na rozvoj bytovej výstavby a ďalšie zvyšovanie počtu obyvateľov
- podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby
- podpora rozvoja hromadnej bytovej výstavby
- racionálne hospodárenie samosprávy
- pripravenosť obce na získanie externých zdrojov na realizáciu rozvojových projektov (množstvo pripravených projektových dokumentácií)
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov, aktivita obce pri realizácii rozvojových projektov
- rozvoj poľnohospodárskej výroby

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, najčastejšie z dôvodu slabej ponuky pracovných miest (v porovnaní s mestami)
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami) – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre všetko svoje obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- veľká rozdrobenosť pozemkov a komplikovaná štruktúra vlastníckych vzťahov v katastrálnom území obce – výrazne limitujúci faktor potenciálnych rozvojových aktivít z dôvodu veľkej náročnosti z hľadiska vysporiadania vlastníckych vzťahov (napr. pre technickú infraštruktúru, budovanie chodníkov a pod.).

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickú a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzerať. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Spišský Hrušov:

Obec Spišský Hrušov je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030. **Hlavným cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti:**

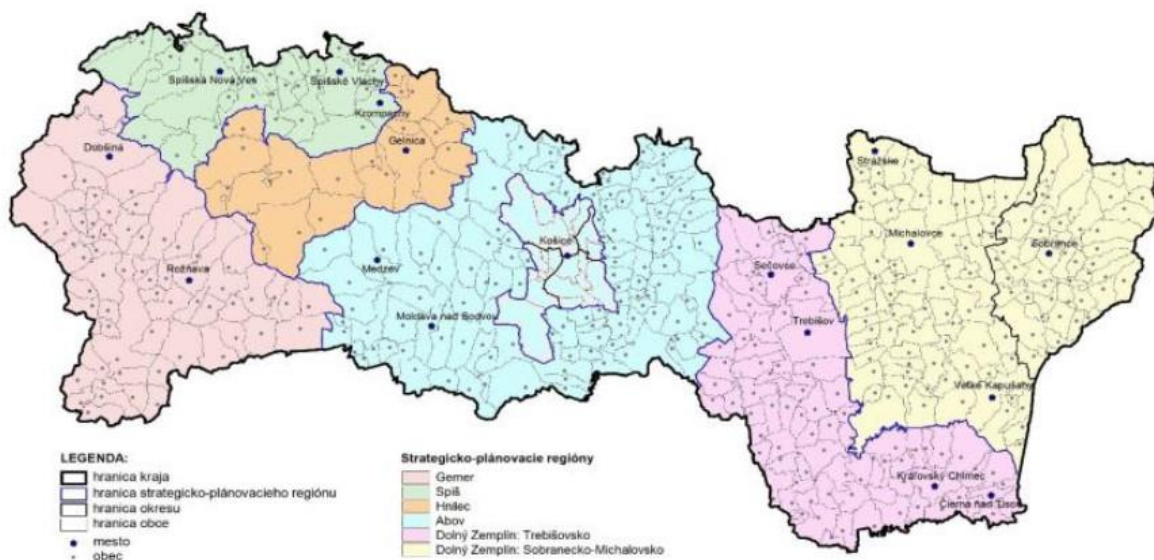
1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období (2021-2027) nastávajú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).

Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Spišský Hrušov** leží v Košickom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Spišská Nová Ves**.

Obrázok 4: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) na území Košického kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027

Zdroj: Vstupná správa pre spracovanie PHRSR Košického kraja

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj** na Slovensku a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR)**⁴, zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)⁵ definuje tzv. **Integrované investičné balíčky (resp. integrované projektové balíčky)**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by neprinesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného investičného balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia (IUI, angl. skratka ITI)**.

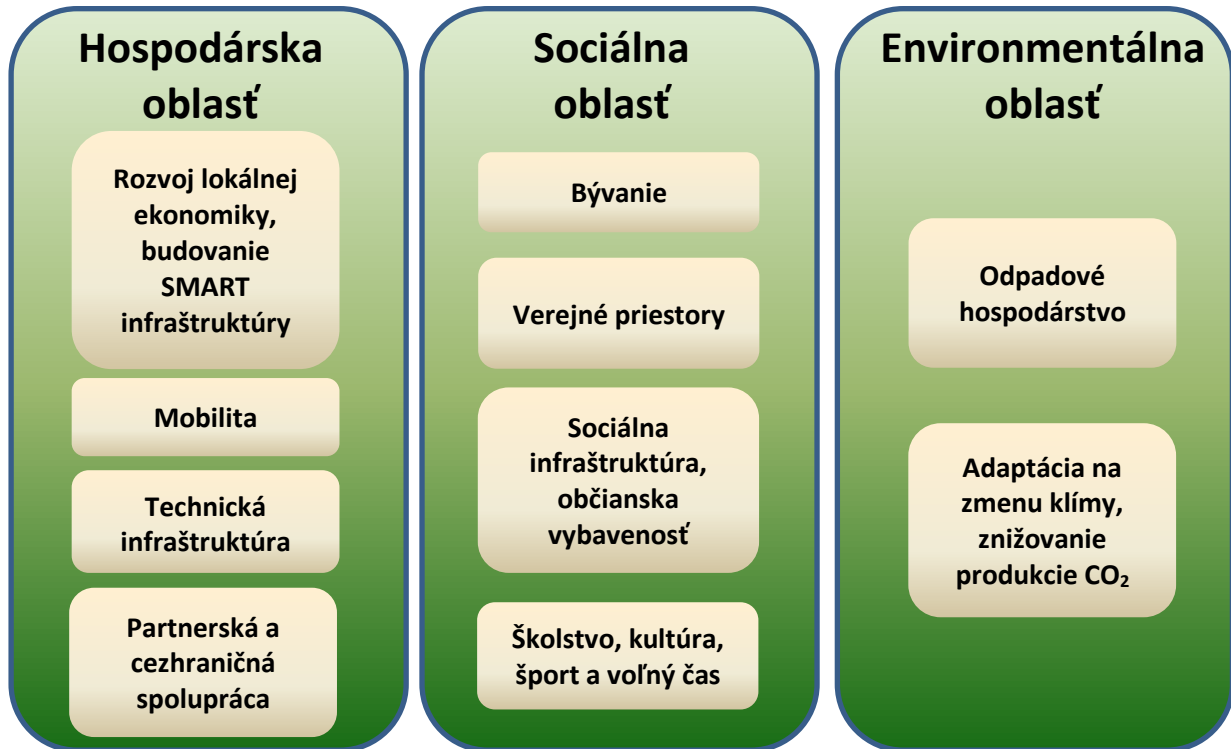
Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

⁴ nazývané aj „mestská funkčná oblasť“

⁵ v prípade VÚC ide o PHRSR (pričom IUS môže byť integrálnou súčasťou PHRSR kraja alebo samostatnou stratégiou). V prípade území UMR podľa toho, či sa daný UMR rozhodol vypracovať si integrovanú územnú stratégiu vo forme spoločného programu rozvoja obcí na základe § 8a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja alebo ako samostatnú stratégiu

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Spišský Hrušov stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov, cyklochodníkov, lávok), technická infraštruktúra (modernizácia technickej vybavenosti obce) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca taktiež zo 4 rozvojových priorít: bývanie (podpora bývania v obci, príprava pozemkov na IBV, výstavba nájomných bytov), verejné priestory (skvalitňovanie verejných priestorov), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, čiastočná rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a školstvo, kultúra, šport a voľný čas (skvalitňovanie školskej infraštruktúry, rekonštrukcia a výstavba športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, realizácia protipovodňových opatrení).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení a projektových zámerov, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia			
<i>„Obec Spišský Hrušov je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“</i>			
Hlavný cieľ			
<i>„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“</i>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Strategický cieľ	<i>Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry</i>	<i>Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia</i>	<i>Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie</i>
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj lokálnej ekonomiky, budovanie SMART infraštruktúry • Mobilita • Technická infraštruktúra • Partnerská a cezhraničná spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • Bývanie • Verejné priestory • Sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • Školstvo, kultúra, šport a voľný čas 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo • Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Skvalitňovanie verejných priestorov v obci 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie školskej infraštruktúry 2.6 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE 3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry

Zdroj: vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projektové zámery na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

V strategickú časť zadanú definované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektových zámerov. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektových zámerov v rámci zadaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektových zámerov na území obce – pričom tieto projektové zámery svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „**projektový zámer**“.

Všetky projektové zámery, ktoré sú v tomto PHSR zadané, môžu byť realizované v rámci **integrovanej investičnej balíkov**, zadaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (**PHRSR VÚC Košice**) alebo v integrovanej územnej stratégii SPR Spišská Nová Ves (**IUS SPR Spišská Nová Ves**); môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení a projektových zámerov podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov

	<p>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov</p> <ul style="list-style-type: none"> - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód
<p>1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb</p>	<p>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) <p>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov <p>Proj. zámer 1.2.3: Príprava a realizácia zmien a doplnkov územného plánu</p> <ul style="list-style-type: none"> - výber vhodného spracovateľa zmien a doplnkov územného plánu obce - súčinnosť pri spracovaní zmien a doplnkov územného plánu zo strany obce
<p>1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia existujúcich a dobudovanie nových miestnych komunikácií, vrátane ich prepojenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova poškodeného povrchu miestnej komunikácie a výstavba rigola v časti Jurovec - dobudovanie asfaltového povrchu na niektorých úsekoch miestnych komunikácií - dobudovanie miestnych komunikácií v časti Lenkava - výstavba novej miestnej komunikácie s účelom prepojenie ulice Mariaška s ulicou pri OcÚ (vrátane výstavby mosta) <p>Proj. zámer 1.3.2: Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových chodníkov v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova poškodeného povrchu chodníka v obci vedúceho popri hlavnej ceste - vybudovanie nového chodníka pre peších smerujúceho od hlavnej cesty k lekární

	<p>Proj. zámer 1.3.3: Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie samostatných, od komunikácií stavebne oddelených cyklistických chodníkov - osadenie altánkov, lavičiek, informačných tabúl, nabíjačiek na elektrické bicykle a pod. - výstavba cyklistickej lávky ponad vodný tok Lodina <p>Proj. zámer 1.3.4: Rekonštrukcia obecných lávok</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova poškodených častí lávok ponad vodné toky v obci <p>Proj. zámer 1.3.5: Spevnené plochy a ich odvodnenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie spevnených plôch ponad niektoré rigoly v obci s dôrazom na zvýšenie ich priepustnosti a na miestach kde to lokálne územno-technické pomery dovoľujú <p>Proj. zámer 1.3.6: Rekonštrukcia rigolov popri komunikáciách</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyčistenie a údržba rigolov vedúcich popri miestnych komunikáciách v obci <p>Proj. zámer 1.3.7: Vybudovanie parkoviska pri cintoríne</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie spevnenej asfaltovej odstavnej plochy vedľa areálu cintorína - vykonanie potrebných terénnych úprav <p>Proj. zámer 1.3.8: Realizácia dopravného značenia v obci, vrátane bezpečnostných prvkov v doprave</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšenie dopravnej bezpečnosti osadením nového zvislého aj vodorovného dopravného značenia v obci - zavádzanie ďalších dopravných bezpečnostných prvkov (napr. osadenie zvodidiel, osvetlenie prechodov pre chodcov, využitie reflexných prvkov na značení,...)
<p>1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce</p>	<p>Proj. zámer 1.4.1: Modernizácia obecnej kanalizácie</p> <ul style="list-style-type: none"> - oprava alebo výmena poškodených a opotrebovaných častí kanalizačného potrubia <p>Proj. zámer 1.4.2: Modernizácia ČOV</p> <ul style="list-style-type: none"> - vykonanie potrebných stavebno-technických úprav na obecnej ČOV - zavádzanie moderných technológií čistenia odpadových vôd

<p>1.5 Spolupráca s partnerskými obcami</p>	<p>Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami</p>
<p>Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA</p>	
<p>Opatrenie</p>	<p>Projektový zámer</p>
<p>2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania</p>	<p>Proj. zámer 2.1.1: Príprava lokalít IBV Lenkava a IBV Za Kamenicou - príprava dopravnej a technickej infraštruktúry (miestne komunikácie, vodovod, kanalizácia, plynovod, elektrina, optické siete,...) v nových lokalitách IBV Lenkava a Za Kamenicou</p> <p>Proj. zámer 2.1.2: Výstavba dvoch bytových domov (12 b.j.) - výstavba dvoch nových bytových domov s 12 nájomnými bytmi (2 x 6) pre obyvateľov obce</p>
<p>2.2 Skvalitňovanie verejných priestorov v obci</p>	<p>Proj. zámer 2.2.1: Revitalizácia parku Panská záhrada - komplexná obnova obecného parku Panská záhrada - osadenie altánkov, lavičiek a mobiliára - vybudovanie chodníkov - výsadba a údržba zelene - oplotenie parku živým plotom - inštalácia prvkov detského ihriska v parku (šmýkačky, hojdačky, preliezky, pieskovisko,...)</p>
<p>2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti</p>	<p>Proj. zámer 2.3.1: Modernizácia interiéru kultúrneho domu (kuchyňa, šatňa) - rekonštrukcia kuchyne KD, vrátane zakúpenia jej vybavenia - vybudovanie šatne pre hostí v budove KD</p> <p>Proj. zámer 2.3.2: Výstavba chodníkov na cintoríne, rekonštrukcia jeho oplotenia - vybudovanie nových chodníkov na obecnom cintoríne tam, kde to územno-technické pomery dovoľujú - obnova poškodených častí oplotenia na obecnom cintoríne</p> <p>Proj. zámer 2.3.3: Zriadenie obchodu s domácimi potrebami - zavedenie novej služby v obci v podobe obchodu s domácimi potrebami - vybavenie predajne potrebným nábytkom a stojanmi - zostavenie podnikateľského plánu a vyhľadanie dodávateľov kvalitného tovaru</p>

<p>2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít</p>	<p>Proj. zámer 2.4.1: V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce</p> <p>Proj. zámer 2.4.2: Vybudovanie zariadenia pre seniorov - zavedenie novej sociálnej služby zariadenia pre seniorov pre miestnych obyvateľov, dostupnej priamo v obci</p>
<p>2.5 Skvalitnenie školskej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 2.5.1: Výstavba telocvične pri ZŠ - vybudovanie telocvične pri ZŠ na realizáciu športových aktivít žiakov ZŠ</p> <p>Proj. zámer 2.5.2: Vybudovanie cykloprístrešku pri ZŠ - osadenie cykloprístrešku pri ZŠ, ktorý bude slúžiť najmä žiakom, dochádzajúcim do školy na bicykli</p>
<p>2.6 Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času</p>	<p>Proj. zámer 2.6.1: Modernizácia futbalového štadióna (strecha, hľadisko, zábradlie) - oprava poškodenej strechy na budove šatní - oprava hľadiska - oprava zábradlia okolo ihriska</p> <p>Proj. zámer 2.6.2: Dobudovanie infraštruktúry pri jazierkach, vrátane prístupu k nim (chodník, sauna, ...) - vybudovanie prístupového chodníka k jazierkam - osadenie sauny - doplnenie existujúcej voľnočasovej infraštruktúry</p> <p>Proj. zámer 2.6.3: Vybudovanie prístupu k zrúcanine Miloj a jej zakonzervovanie - vybudovanie prístupového chodníka k zrúcanine - stavebno-technické a konzervačné práce, ktoré zvýšia bezpečnosť návštevníkov aj odolnosť pamiatky voči poveternostným podmienkam</p>
<p>2.7 Podpora spoločenského a kultúrneho života</p>	<p>Proj. zámer 2.7.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies</p>

Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
<p>3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov</p>	<p>Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov - implementácia rôznych SMART prvkov za účelom kvalitatívneho zlepšenia nakladania s odpadmi <p>Proj. zámer 3.1.2: Výstavba zberného dvora, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba zberného dvora za účelom skvalitnenia nakladania s odpadmi v obci a zlepšovania možností na triedenie jednotlivých druhov odpadov - obstaranie príslušnej komunálnej techniky na prevádzku zberného dvora (traktor, nakladače, kontajnery a pod.)
<p>3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity</p>	<p>Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov</p> <ul style="list-style-type: none"> - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce <p>Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí</p> <ul style="list-style-type: none"> - v spolupráci rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána, zelené parkovisko a pod.
<p>3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE</p>	<p>Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltických elektrární na strechách obecných budov</p> <ul style="list-style-type: none"> - osadenie príslušnej techniky na výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie <p>Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. zatepľovanie budov, výmena kotlov a pod.)

	<p>Proj. zámer 3.3.3: Komplexná obnova budovy Domu smútku, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - výmena poškodenej strešnej krytiny - zateplenie budovy, úprava fasády - výmena otvorových výplní - rekonštrukcia interiérových priestorov (elektroinštalácia, rozvody vody a kúrenia, výmena kotlov, omietky, podlahy) - obstaranie vnútorného vybavenia
<p>3.4 Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry</p>	<p>Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozadržných opatrení</p> <ul style="list-style-type: none"> - vykonanie potrebných úprav na miestnych vodných tokoch, ktoré sa počas privalových alebo dlhotrvajúcich dažďov vylievajú a predstavujú ohrozenie pre ich okolie - realizácia opatrení na miestnych vodných tokoch s cieľom udržania vody v krajine - vybudovanie nádrže nad obcou na zadržiavanie vody, budovanie voľnočasovej infraštruktúry okolo nádrže

Zdroj: Obecný úrad Spišský Hrušov, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené spravidla ako nulové v roku 2024, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2027 a 2030.

Formulár 8: (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota		Cieľová hodnota	
				2024	2027	2030	
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov							
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	2	4	
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb							
Výsledok	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	3	6	
Opatrenie 1.3. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry							
Výsledok	Novo vybudované miestne komunikácie	OcÚ	súbor objektov	0	1	1	
Výsledok	Zrekonštr. miestne komunikácie	OcÚ	súbor objektov	0	1	1	
Výsledok	Novo vybudovaný chodník od hlavnej cesty k lekární	OcÚ	objekt	0	1	1	
Výsledok	Zrekonštr. chodníky popri hlavnej ceste	OcÚ	súbor objektov	0	1	1	

Výsledok	Novo vybudované cyklistické chodníky	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výsledok	Vybudovaná doplnková infraštruktúra pri cyklistických chodníkoch	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Vybudovaný cyklistický most ponad Lodinu	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Zrekonštruované obecné lávky	OcÚ	počet	0	2	3
Výsledok	Zrekonštr. rigoly	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Vybudované parkovisko pri cintoríne	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zrelaizované dopravné značenie a bezpečnostné prvky	OcÚ	súbor objektov a aktivít	0	1	1
Opatrenie 1.4. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Zrekonštr. kanalizačná sieť	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výstup	Zrekonštr. ČOV	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 1.5. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	2	4
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Výsledok	Pripravené lokality IBV	OcÚ	súbor aktivít	0	1	2
Výstup	Novo vybudované nájomné byty	OcÚ	počet	0	6	12
Opatrenie 2.2. - Skvalitňovanie verejných priestorov v obci						
Výsledok	Revitalizovaný park Panská záhrada	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výstup	Zrekonštr. kuchyňa v KD	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Zriadená šatňa v KD	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Vybudované chodníky na cintoríne	OcÚ	súbor objektov	0	1	1

Výstup	Zrekonštr. oplotenie cintorína	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výsledok	Zriadený nový obchod v obci	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						
Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	1	2
Výsledok	Vybudované zariadenie pre seniorov	OcÚ	objekt	0	0	1
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie školskej infraštruktúry						
Výsledok	Vybudovaná telocvičňa	OcÚ, škola	objekt	0	1	1
Výsledok	Vybudovaný cykloprístrešok pri ZŠ	OcÚ, škola	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.6. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výstup	Zrekonštr. štadión	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Dobudovaná infraštruktúra pri jazierkach	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Vybudovaný prístup k zručanine a jazierkam	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Sanovaná zručanina Miloj	OcÚ	objekt	0	1	1
Opatrenie 2.7. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	8	10	12
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	2	3	4
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaný zberný dvor	OcÚ	objekt	0	1	1
Výstup	Obstaraná technika a zariadenia na zberný dvor	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výsledok	Úroveň vytriedenia odpadov	OcÚ	%	53	65	75
Opatrenie 3.2. - Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity						
Výsledok	Revitalizovaná zeleň na verejných priestranstvách	OcÚ	súbor objektov	0	1	1

Výsledok	Realizované ďalšie adaptačné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.3. - Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE						
Výstup	Osadené fotovoltaické panely na obecných budovách	OcÚ	súbor objektov	0	0	1
Výsledok	Obnovená budova Domu smútku	OcÚ	objekt	0	1	1
Výsledok	Nižšia spotreba energie v budovách	OcÚ	%	0	30	60
Opatrenie 3.4. - Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry						
Výstup	Zrealizované protipovodňové a vodozadržné opatrenia	OcÚ	súbor objektov a aktivít	0	1	1

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad Spišský Hrušov, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov na ich realizáciu.

Formulár 9 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projektový zámer	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis. eur)	Zodpovedný
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: ROZVOJ LOKÁLNEJ EKONOMIKY, BUDOVANIE SMART INFRAŠTRUKTÚRY			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
<i>Proj. zámer 1.1.1: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</i>	2024-2030	2,00	obec
<i>Proj. zámer 1.1.2: Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov</i>	2024-2030	1,00	obec, firmy
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
<i>Proj. zámer 1.2.1: Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby</i>	2024-2030	3,00	obec, firmy
<i>Proj. zámer 1.2.2: Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce</i>	2024-2030	1,00	obec
<i>Proj. zámer 1.2.3: Príprava a realizácia zmien a doplnkov územného plánu</i>	2024-2030	10,00	obec
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.3: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
<i>Proj. zámer 1.3.1: Modernizácia existujúcich a dobudovanie nových miestnych komunikácií, vrátane ich prepojenia</i>	2024-2030	800,00	obec
<i>Proj. zámer 1.3.2: Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových chodníkov v obci</i>	2024-2027	90,00	obec

Proj. zámer 1.3.3: Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry	2025-2029	800,00	obec, VÚC, partneri
Proj. zámer 1.3.4: Rekonštrukcia obecných lávok	2026-2028	30,00	obec
Proj. zámer 1.3.5: Spevnené plochy a ich odvodnenie	2024-2025	120,00	obec
Proj. zámer 1.3.6: Rekonštrukcia rigolov popri komunikáciách	2024-2030	10,00	obec
Proj. zámer 1.3.7: Vybudovanie parkoviska pri cintoríne	2024-2025	20,00	obec
Proj. zámer 1.3.8: Realizácia dopravného značenia v obci, vrátane bezpečnostných prvkov v doprave	2024-2025	10,00	obec
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.4: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Proj. zámer 1.4.1: Modernizácia obecnej kanalizácie	2024-2030	150,00	obec
Proj. zámer 1.4.2: Modernizácia ČOV	2025-2027	200,00	obec
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.5: Spolupráca s partnerskými obcami			
Proj. zámer 1.5.1: Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	2024-2030	4,00	obec
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE			
Opatrenie 2.1: Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Proj. zámer 2.1.1: Príprava lokalít IBV Lenkava a IBV Za Kamenicou	2024-2028	120,00	obec
Proj. zámer 2.1.2: Výstavba dvoch bytových domov (12 b.j.)	2026-2030	1 800,00	obec
PRIORITA: VEREJNÉ PRIESTORY			
Opatrenie 2.2: Skvalitňovanie verejných priestorov v obci			
Proj. zámer 2.2.1: Revitalizácia parku Panská záhrada	2026-2027	150,00	obec
PRIORITA: SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA, OBČIANSKA VYBAVENOSŤ			
Opatrenie 2.3: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Proj. zámer 2.3.1: Modernizácia interiéru kultúrneho domu (kuchyňa, šatňa)	2024-2026	80,00	obec
Proj. zámer 2.3.2: Výstavba chodníkov na cintoríne, rekonštrukcia jeho oplotenia	2024-2027	50,00	obec
Proj. zámer 2.3.3: Zriadenie obchodu s domácimi potrebami	2026-2027	20,00	obec
Opatrenie 2.4: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Proj. zámer 2.4.1: V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	2024-2030	10,00	obec, UPSVaR
Proj. zámer 2.4.2: Vybudovanie zariadenia pre seniorov	2026-2028	1 200,00	obec
PRIORITA: ŠKOLSTVO, KULTÚRA, ŠPORT A VOLNÝ ČAS			
Opatrenie 2.5: Skvalitnenie školskej infraštruktúry			

Proj. zámer 2.5.1: Výstavba telocvične pri ZŠ	2024-2027	1 350,00	obec
Proj. zámer 2.5.2: Vybudovanie cykloprístrešku pri ZŠ	2026-2027	25,00	obec
Opatrenie 2.6: Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Proj. zámer 2.6.1: Modernizácia futbalového štadióna (strecha, hľadisko, zábradlie)	2024-2028	200,00	obec
Proj. zámer 2.6.2: Dobudovanie infraštruktúry pri jazierkach, vrátane prístupu k nim (chodník, sauna, ...)	2024-2026	40,00	obec, partneri
Proj. zámer 2.6.3: Vybudovanie prístupu k zručanine Milož a jej zakonzervovanie	2025-2026	30,00	obec, partneri
Opatrenie 2.7: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Proj. zámer 2.7.1: Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	2024-2030	100,00	obec
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
Proj. zámer 3.1.1: Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve	2024-2025	5,00	obec
Proj. zámer 3.1.2: Výstavba zberného dvora, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2025-2027	300,00	obec
PRIORITA: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY, ZNIŽOVANIE PRODUKCIE CO₂			
Opatrenie 3.2: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Proj. zámer 3.2.1: Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov	2024-2030	250,00	obec
Proj. zámer 3.2.2: Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2025-2028	150,00	obec
Opatrenie 3.3: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Proj. zámer 3.3.1: Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov	2025-2028	200,00	obec
Proj. zámer 3.3.2: Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	2024-2030	150,00	obec
Proj. zámer 3.3.3: Komplexná obnova budovy Domu smútku, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	2025-2026	300,00	obec
Opatrenie 3.4: Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry			
Proj. zámer 3.4.1: Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	2024-2030	150,00	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektových zámerov si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto zábery uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projektové zábery bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Samospráva bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2024-2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2026	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2027	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2024-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, projektových zámerov za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektových zámerov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektových zámeroch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektového zámeru. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektových zámerov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projektové zábery sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a projektových zámerov, uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB, ...),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny – AOTP...),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného PHSR je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok							Spolu (tis. €)
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	59,70	264,40	326,60	732,30	537,50	288,60	41,90	2 251,00
Sociálna	156,00	477,00	1 422,00	945,00	1 244,00	727,00	204,00	5 175,00
Environmentálna	38,00	317,00	515,00	238,00	165,00	159,00	73,00	1 505,00
SPOLU (tis. €)	253,70	1 058,40	2 263,60	1 915,30	1 946,50	1 174,60	318,90	8 931,00

Zdroj: vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektových zámerov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie k tomu-ktorému projektovému zámeru (ak relevantné) a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	3,00		2,00		1,00	3,00		
Opatrenie 1.2	14,00		6,00		8,00	14,00		
Opatrenie 1.3	1 880,00	1 538,50	191,00	5,00	145,50	1 880,00		
Opatrenie 1.4	350,00	297,50	35,00		17,50	350,00		
Opatrenie 1.5	4,00			2,00	2,00	4,00		
Opatrenie 2.1	1 920,00	102,00	1 722,00		96,00	1 920,00		
Opatrenie 2.2	150,00	127,50	15,00		7,50	150,00		
Opatrenie 2.3	150,00	110,50	13,00		26,50	150,00		
Opatrenie 2.4	1 210,00	1 020,00	128,00		62,00	1 210,00		
Opatrenie 2.5	1 375,00	1 371,25	2,50		1,25	1 375,00		
Opatrenie 2.6	270,00	229,50	27,00		13,50	270,00		
Opatrenie 2.7	100,00			15,00	85,00	100,00		
Opatrenie 3.1	305,00		290,00		15,00	305,00		
Opatrenie 3.2	400,00	340,00	40,00		20,00	400,00		
Opatrenie 3.3	650,00	552,50	65,00		32,50	650,00		
Opatrenie 3.4	150,00	127,50	15,00		7,50	150,00		
SPOLU	8 931,00	5 816,75	2 551,50	22,00	540,75	8 931,00	0,00	0,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektových zámerov je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia a projektové zámery PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektových zámerov.

Formulár 13: (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektového zámeru	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projekt. zámeru	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d				
I. Hospodárska oblasť					2 251,00 €	2 251,00 €	415,00 €	1 836,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2024-2030	2,00 €	2,00 €	2,00 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2024-2030	1,00 €	1,00 €	1,00 €					
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2024-2030	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2024-2030	1,00 €	1,00 €	1,00 €					
	1.2.3 Príprava a realizácia zmien a doplnkov územného plánu		kvalitné legislatívne podmienky pre rozvoj obce	2024-2030	10,00 €	10,00 €	10,00 €					

Opat. 1.3	1.3.1 Modernizácia existujúcich a dobudovanie nových miestnych komunikácií, vrátane ich prepojenia	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k domom a bytom	2024-2030	800,00 €	800,00 €	120,00 €	680,00 €				
	1.3.2 Rekonštrukcia existujúcich a výstavba nových chodníkov v obci	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť chodcov	2024-2027	90,00 €	90,00 €	13,50 €	76,50 €				
	1.3.3 Výstavba cyklistických chodníkov s prepojením na okolité obce, vrátane doplnkovej infraštruktúry	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet turistov v obci; lepšie zdravie obyvateľov	2025-2029	800,00 €	800,00 €	120,00 €	680,00 €				
	1.3.4 Rekonštrukcia obecných lávok	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť chodcov	2026-2028	30,00 €	30,00 €	30,00 €					
	1.3.5 Spevnené plochy a ich odvodnenie	2112 - Miestne komunikácie	kvalitné odvádzanie dažďových vôd z miestnych komunikácií a ich okolia	2024-2025	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
	1.3.6 Rekonštrukcia rigolov popri komunikáciách	2112 - Miestne komunikácie	kvalitné odvádzanie dažďových vôd z miestnych komunikácií a ich okolia	2024-2030	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
	1.3.7 Vybudovanie parkoviska pri cintoríne	2112 - Miestne komunikácie	dostatočná kapacita miest na parkovanie	2024-2025	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
	1.3.8 Realizácia dopravného značenia v obci, vrátane bezpečnostných prvkov v doprave	2112 - Miestne komunikácie	kvalitný a bezpečný systém dopravy v obci	2024-2025	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
Opat. 1.4	1.4.1 Modernizácia obecnej kanalizácie	2223 - Miestne kanalizácie	spoľahlivé odvádzanie splaškových vôd	2024-2030	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				

	1.4.2 Modernizácia ČOV	2223 - Miestne kanalizácie	spoľahlivé odvádzanie a čistenie splaškových vôd	2025-2027	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
Opat. 1.5	1.5.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		3 podporené partnerské projekty	2024-2030	4,00 €	4,00 €	4,00 €					
II. Sociálna oblasť					5 175,00 €	5 175,00 €	2 214,25 €	2 960,75 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	2.1.1 Príprava lokalít IBV Lenkava a IBV Za Kamenicou		lokality kompletne pripravené na výstavbu RD	2024-2028	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
	2.1.2 Výstavba dvoch bytových domov (12 b.j.)	1122 - Trojbytové a viacbytové budovy	12 nových nájomných bytov	2026-2030	1 800,00 €	1 800,00 €	1 800,00 €					
Opat. 2.2	2.2.1 Revitalizácia parku Panská záhrada		kvalitné verejné priestory	2026-2027	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Opat. 2.3	2.3.1 Modernizácia interiéru kultúrneho domu (kuchyňa, šatňa)	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	kvalitné podmienky pre organizáciu kult.-spoločenských podujatí	2024-2026	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	2.3.2 Výstavba chodníkov na cintoríne, rekonštrukcia jeho oplotenia	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	dôstojné podmienky pre rozlúčku so zosnulými a pri návšteve hrobov	2024-2027	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
	2.3.3 Zriadenie obchodu s domácimi potrebami		lepšia dostupnosť tovarov a služieb v obci	2026-2027	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		2 zamestnané osoby	2024-2030	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
	2.4.2 Vybudovanie zariadenia pre seniorov	1264 - Nemocničné budovy a zdravotnícke zariadenia	sociálne služby, dostupné priamo v obci	2026-2028	1 200,00 €	1 200,00 €	180,00 €	1 020,00 €				

Opat. 2.5	2.5.1 Výstavba telocvične pri ZŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	kvalitné podmienky pre vzdelávanie	2024-2027	1 350,00 €	1 350,00 €		1 350,00 €				
	2.5.2 Vybudovanie cykloprístrešku pri ZŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	kvalitné podmienky pre vzdelávanie	2026-2027	25,00 €	25,00 €	3,75 €	21,25 €				
Opat. 2.6	2.6.1 Modernizácia futbalového štadióna (strecha, hľadisko, zábradlie)	2411 - Športové ihriská	verejnosť realizujúca športové aktivity	2024-2028	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
	2.6.2 Dobudovanie infraštruktúry pri jazierkach, vrátane prístupu k nim (chodník, sauna, ...)	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	verejnosť realizujúca voľnočasové aktivity	2024-2026	40,00 €	40,00 €	6,00 €	34,00 €				
	2.6.3 Vybudovanie prístupu k zrúcanine Miloj a jej zakonzervovanie	1273 - Historické alebo chránené pamiatky	verejnosť realizujúca voľnočasové aktivity	2025-2026	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
Opat. 2.7	2.7.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2024-2030	100,00 €	100,00 €	100,00 €					
III. Environmentálna oblasť					1 505,00 €	1 505,00 €	485,00 €	1 020,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov, zavádzanie SMART prvkov v odpadovom hospodárstve		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2024-2025	5,00 €	5,00 €	5,00 €					
	3.1.2 Výstavba zberného dvora, vrátane obstarania príslušnej techniky a zariadení	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2025-2027	300,00 €	300,00 €	300,00 €					

Opat. 3.2	3.2.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov		kvalitnejšia zeleň	2024-2030	250,00 €	250,00 €	37,50 €	212,50 €				
	3.2.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí		realizované dodatočné adaptačné opatrenia	2025-2028	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Opat. 3.3	3.3.1 Výstavba fotovoltaických elektrární na strechách obecných budov		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2025-2028	200,00 €	200,00 €	30,00 €	170,00 €				
	3.3.2 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2024-2030	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
	3.3.3 Komplexná obnova budovy Domu smútku, vrátane zvýšenia jej energetickej efektívnosti	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	dôstojné podmienky pre rozlúčku so zosnulými	2025-2026	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
Opat. 3.4	3.4.1 Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	2152 - Priehrady	žiadne škody na životoch a majetku v dôsledku povodní	2024-2030	150,00 €	150,00 €	22,50 €	127,50 €				
Celkom					8 931,00 €	8 931,00 €	3 114,25 €	5 816,75 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: Obecný úrad Spišský Hrušov, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektových zámerov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri ich výbere bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zámerov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projektové zábery, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projektové zábery, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projektové zábery s oporou vo VZN obce, projektové zábery Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projektové zábery s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projektové zábery s ukončeným procesom verejného obstarávania), projektové zábery, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projektové zábery, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projektové zábery, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projektové zábery nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 14 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zámerov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projektové zábery
1	Najvyššia	a) projektové zábery vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projektové zábery riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	1.2.3;
2	Vysoká	a) projektové zábery s oporou vo VZN obce b) projektové zábery s právoplatným stavebným povolením c) projektové zábery MAS d) projektové zábery OOCR e) projektové zábery miestnych rozvojových organizácií f) projektové zábery s vysokou podporou obyvateľov g) projektové zábery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zábery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.1; 1.3.2; 1.3.3; 1.3.5; 1.3.6; 1.3.7; 1.3.8; 1.4.1; 1.4.2; 2.1.1; 2.3.1; 2.3.2; 2.4.1; 2.5.1; 2.6.1; 2.6.2; 2.6.3; 2.7.1; 3.1.1; 3.1.2; 3.2.1; 3.2.2; 3.3.1; 3.3.2; 3.3.3; 3.4.1;
3	Stredná	projektové zábery s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projektové zábery, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.3.4; 1.5.1; 2.1.2; 2.2.1; 2.4.2; 2.5.2;
4	Nízka	projektové zábery v štádiu zámerov / úvah	1.1.1; 2.3.3;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p><u>Názov dokumentu:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030</p> <p><u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanéj Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020, Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanéj Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p><u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný v zime 2023/2024.</p> <p><u>Riadiaci tím:</u> riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania.</p> <p><u>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou:</u> verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov.</p> <p><u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk</p> <p><u>Náklady na spracovanie:</u> z rozpočtu obce.</p>
Prerokovanie	<p><u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u> 18.03.2024.</p>
Schválenie	<p><u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Spišský Hrušov na roky 2024-2030“.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

PHRSR Košického samosprávneho kraja 2022-2030

MŽP (2018): *Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Územný plán obce Spišský Hrušov

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://envirozataze.enviroportal.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.scitanie.sk

www.statistics.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	MŽP	Ministerstvo životného prostredia
AZE	Alternatívne zdroje energie	NFP	Nenávratný finančný príspevok
b.j.	Bytové jednotky	NN	Nízke napätie
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	NPR	Národná prírodná rezervácia
CDB	Cestná databanka	OcÚ	Obecný úrad
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	o. i.	Okrem iného
CR	Cestovný ruch	OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
ČOV	Čistička odpadových vôd	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PA	Povodňová aktivita
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PP	Prírodná pamiatka
EIB	Európska investičná banka	PR	Prírodná rezervácia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
ha	Hektár	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
IBV	Individuálna bytová výstavba	SPR	Strategicko-plánovací región
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
KSK	Košický samosprávny kraj	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MAS	Miestna akčná skupina	TTP	Trvalé trávne porasty
MOK	Maloobjemový kontajner	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MRK	Marginalizované rómske komunity	VÚC	Vyšší územný celok
MSP	Malí a strední podnikatelia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapy

Mapa 1: Poloha obce Spišský Hrušov - širšie vzťahy	3
Mapa 2: Poloha obce Spišský Hrušov voči susediacim obciam	4

Tabuľky

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	12
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát	13
Tabuľka 3: Environmentálne záťaž v obci Spišský Hrušov	15
Tabuľka 4: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva	16
Tabuľka 5: Vývoj priemerného veku obyvateľstva	19
Tabuľka 6: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín	20
Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti	20
Tabuľka 8: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania	20
Tabuľka 9: Vývoj nezamestnanosti v obci	22
Tabuľka 10: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022	22
Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022	25
Tabuľka 12: Počet domov podľa typu domu	25
Tabuľka 13: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky	26
Tabuľka 14: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému	26
Tabuľka 15: Byty podľa obytných miestností	26
Tabuľka 16: Domy podľa obdobia výstavby	26
Tabuľka 17: Vybavenie technickou infraštruktúrou	28
Tabuľka 18: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2024)	28
Tabuľka 19: Infraštruktúra kultúry a športu	29
Tabuľka 20: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb	30
Tabuľka 21: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2022; v ha)	31

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Spišský Hrušov	16
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022	17
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022	18
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022	18
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022	19
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	21
Graf 7: Počet evidovaných UoZ v rokoch 2013-2022 (k 31.12.)	22
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022	23
Graf 9: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022	23
Graf 10: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022	24

Obrázky

Obrázok 1: Finančné zdravie obce Spišský Hrušov.....	33
Obrázok 2: Programy politiky súdržnosti v programovom období 2021 - 2027	36
Obrázok 3: Prehľad finančných zdrojov Programu Slovensko na obdobie 2021 - 2027	36
Obrázok 4: Strategicko-plánovacie regióny (SPR) na území Košického kraja, ustanovené v programovom období 2021-2027	44

Formuláre

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	8
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR.....	9
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu	9
Formulár 4 (A8): STEEP analýza.....	38
Formulár 5 (A10): SWOT analýza.....	39
Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	47
Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení a projektových zámerov podľa oblastí.....	49
Formulár 8: (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR.....	56
Formulár 9 (R1): Akčný plán	61
Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	65
Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	67
Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica.....	68
Formulár 13: (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR	69
Formulár 14 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektových zámerov	74
Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR	75